

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

KÖY RAPORLARI

1963

Yazan

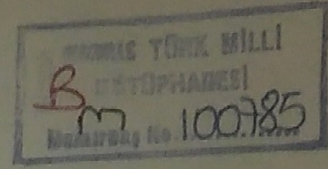
KUTLU ADALI

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ
BASIN İRTİBAT BÜROSU TARAFINDAN YAYINLANMIŞTIR.

K.T.C.M. BASIN İRTİBAT BÜROSU YAYINLARI : 3

915.095643
ADA

915. 095693 / ADA

KIBRIS TÜRK CEMAAT MECLİSİ

KÜY RAPORLARI
1963

Yazan
KUTLU ADALI

Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi
Basın İrtibat Bürosu Yayınları: 3

KÜY RAPORLARI HAKKINDA

İngiliz idaresinden bu yana Türk köylerinin durumu ne olmuştur? Dün ne idik, bugün neyiz? Bu suallerin cevabını vermek biraz güç. Bunca zamandır Kıbrısta doğduk, büyüdük yaşadık ve bir dava güttük, fakat kendi kendimizin tam bir tablosunu çizmedik. Ne olduğumuzu bilmeden, ne olabileceğimizi kestirmek güç; mevzii tesbit etmeden kendimize cihet tayin edemeyiz. İşte bu düşüncelerledir ki, Cemaat Meclisinde ilk köy şikâyetlerini tetkik için bir köye giden ve bize mufassal bir rapor hazırlayan Kutlu Adalı'ya rica ettik. Gittiği her köy hakkında bize mufassal raporlar hazırlamasını söyledik. Bugün elinize aldığınız rapor işte bu tetkik seyahatlarının bir neticesidir. Bize, İcra Heyeti olarak, her hangi bir köyün derdini incelerken köy hakkında esaslı bilgi sağlamakta olan bu raporların "Kıbrıs Türkünün durumu nedir?" suali ile kendini yoran herkese de faydeli olabileceğine inanıyoruz. Kutlu Adalı'nın kendini gevkle verdiği bu iş her halde onun emeğini ve görüş kabiliyetini değerlendirebilecek kıymettedir. İcra Heyeti kendisine mesaisi için teşekkür eder.

TURK CEMAAT MECLİSİ BAŞKANI
RAUF R. DENKTAŞ

Değerli büyüğüm
Sayın Rauf Raif Denktaş'a

— uflm —
16. 7. 1963

K Ü Y R A P O R L A R I

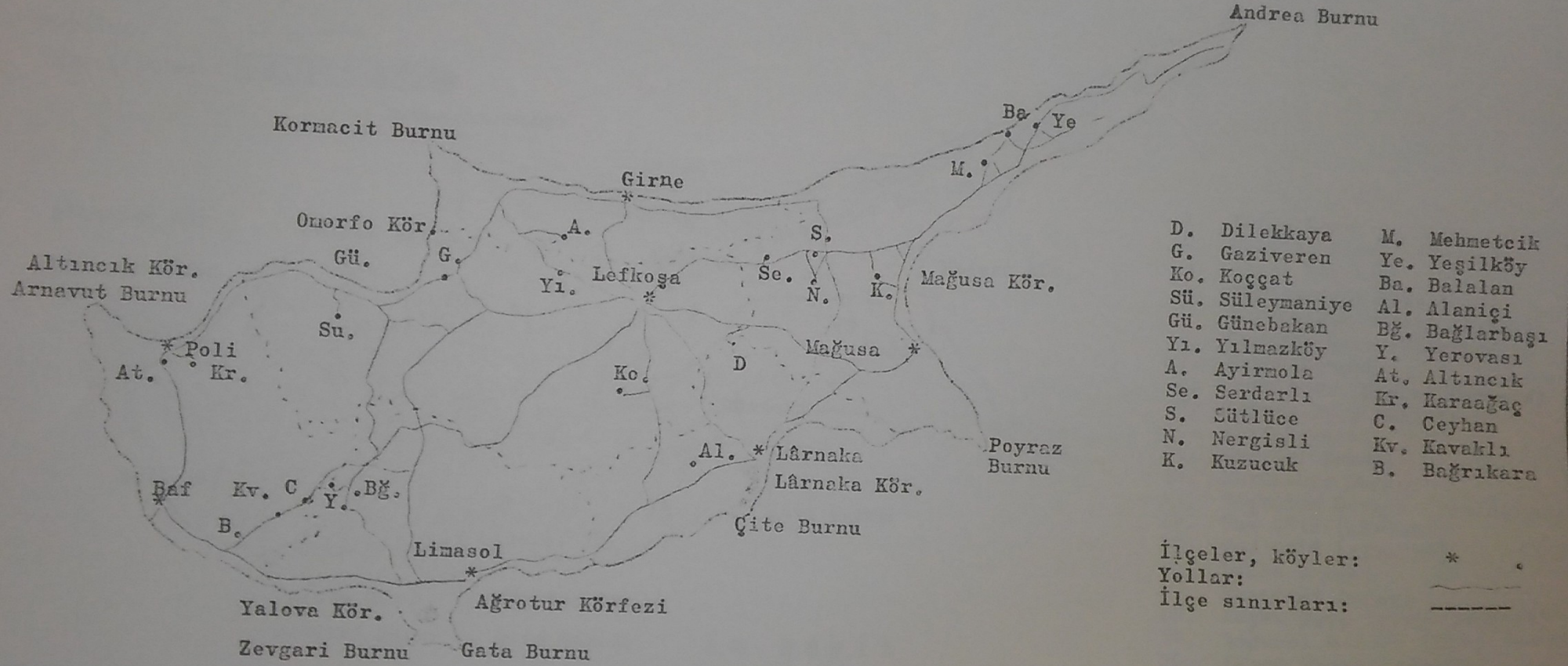
Türk Cemaat Meclisi İcra Heyeti Üyeleri ile Başkanı; köylerimizle köylülerimizin geçitli meselelerini yerinde inceletip, sıhhatlı bir rapor halinde Başkanlığa, dolayısı ile ilgili makamlara sunulması için, gelen isteklere göre köylere; Kooperatif Müfettişleri, Evkaf Memurları, İnşaat Servisi Mühendisleri, Teknisyenleri, Ziraatçılar ile Meclis memurları göndermiye yükümlü kalmıştır.

İcra Heyeti Başkanı Rauf Raif Denктаş ayrıca, bu amaçla gidilen köyler hakkında, bir de genel bilgi ihtiva eden "Köy Raporları" hazırlanmasını istemişti. Gelen raporlar hem İcra Heyeti Üyelerince hem de Başkanlıkca beğenilmiş, sonra da bunların bir araya toplanması istenmişti.

"Köy Raporları", köylerde kalınan iki üç saatlık kısa süreler içinde, ayak üstü fakat, yerinde yapılan inceleme sonunda ortaya gelmiş, köylerimize değgin bir bilgi demetidir.

"Köy Raporları 1961" demetinde, irili ufaklı 30, 1962'de, 17 köyümüz, yüzü bir şekilde incelenmişti. Bu demette ise, 22 köyümüz yer almaktadır.

AK DENİZ

İlçeler, köyler: *
Yollar: ---
İlçe sınırları: ———

AK DENİZ

İlgeler : *

Dereler : —

Yükseklikler :

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Hem çevresinde hem de içi-
de bulunan sinliklerle, yapılardan
Dilekkaya'nın eski bir köy olduğu
anlaşılmaktadır. Köyün batısında
Ayyoz denilen bir kilise yeri var-
dır. Bu yerde ölü kemikleri, kafa
tasları bulunmuştur. Köyün doğu-
sunda Ellonoz Deliği denilen bir
yerde de çanak, çömlek, testi, taş
heykel, kafa taşı, kemikler, bulun-
muştur. Güney doğudaki Sebi dağın-
da ise köylüler 7-8 iskelet, bir-
kaç altın para bulduklarını söyle-
mektedirler. -Sebi dağında, bir
delikten geçilen, içi oda gibi
geniş bir mağara vardır. Mağaraya,
Kız Mağarası denilmektedir. Eski-
den, kaçırılan kızları bu mağaraya
getirirlermiş. - Köyün içinde
Cenevizlilerden kalma olduğu söy-
lenen bir sarnıç ile sıra kuyular
vardır. Yağmur suları, tepelere
açılan arklarda toplanıp, sarnıça
akıtılmakta imiş. (Bölge öyle su-
suzmuş ki kırlangıçlar su içmek
için sarnıçın içine girmeye yüküm-
lû kalırlar, sonra da çıkamayıp
ölürlermiş. Sarnıçın içinden su
almak için ölü kırlangıçlar kovaya
alkalamak gerekirmiş.) Köyün şimdi-
lilerin sinliği bulunmakta imiş.
r.

girmesin diye, kovayı birkaç kez suda çal
ki Türk sinliğinin bitişiğinde, Venedikli
birçok sinlerin taşları halâ durmaktadır.

Türkler Dilekkaya'ya 1571'den az sonra gelip yerleşmeğe başlamışlardır. Köylü ilk gelenlerin, Anamur ile Silifke dolaylarından yelkenli gemilerle Girne kıyılarına çıktıklarını, bir kaç ayenin Hükümetçe Dilekkaya'ya yerleştirildiğini söylemektedir. Türkiyeden gelen bu ayleler bir süre Venediklilerle yaşamışlar, fakat az sonra Venediklilerin bir kısmı yurtlarına, bir kısmı da Hristiyanların çoğunlukta olduğu köylere göç ederek benliklerini yitirmişlerdir. Köye yerleşen Türkler, kısa bir süre içinde üreyip çoğalmışlardır.

Köy adını, köyün batısında Ayyoz denilen kiliseden almaktadır. Türkler buna uyarak köye Aya demişler. Fakat sonradan, başka yerlerdeki Aya'lardan, özellikle Eğlence köyünün yakınındaki Küçük Aya'dan (Kâhkül-lünün Çiftliği) köylerinin ayırt edilebilmesi için, Köylerine Büyük Aya anlamında Aya Kebir adını vermişlerdir. Son yıllarda ise köye, Dilekkaya adı verilmiştir.

NUFUS

Köyün 500 nüfusu vardır. Doğumun çok olduğu bu köyde, dışarıya göç de çok olmaktadır. Son beş yıl içinde Londraya, yüzden çok köylüleri göç etmiştir. Lefkoşaya taşınanların sayısı ise daha kabarıktır. Göçün başlıca nedeni kuraklıktır. Köy susuzluğu, kuraklığı ile ünlüdür.

İLÇE-YOL

Köy Lefkoşaya bağlıdır. Lefkoşaya olan uzaklığı 16 mildir. Lefkoşa-Mağusa asfaltından köye ayrılan 3 millik yol topraktır. Köylü bu yolun asfaltlanmasını istemektedir. Kırıkkale (Melûşa) ile Dilekkaya

arasındaki toprak yol ise çok bozuktur, derin çukurlarla doludur. Köylü bu yolun da (2 mil) onarılmasını istemektedir.

TOPEAK-TARIM

Köyün 10 bin dönüm toprağı vardır. Bu toprakların hemen hepsi ekilmektedir. Son yıllara değin su olmadığı için bahçecilikle uğraşamıy- köylü, köyde su bulunması ile bahçeciliğe de başlamıştır. Köylü, toprak- larında çok su bulunacağını, Dilekkayayı hep bahçelerle kaplayacaklarını umut etmektedir. Köylünün yetiştirdiğı başlıca ürünler şimdilik buğday, arpa, burçak, vigo, patates, bostandır. Köylü hem ilkel hem de modern araçlarla, makinelerle tarım yapmaktadır. Köyde 2 traktör vardır.

Dilekkayalıları ayakta tutan başlıca uğraş, çobanlıktır. Köyde 6 bin küçük baş hayvan vardır. Bunların sütünden, etinden yararlanılmak- tadır.

Dilekkayalılar çok eskiden köylerinin, baştan başa bağlarla, incirlerle kaplı olduğunu; fakat zamanla hepsinin kurduğunu söylemekte- dir.

SU

Dilekkayanın başlıca derdi içme suyudur. Köydeki çeşmeler kışın 3 ay akmakta 9 ay kesilmektedir. Köyün susuz kaldığı yetmiyormuş gibi, bu durum köylünün kavgatmesine yol açmaktadır. Kuyu Bağızından gelen şimdiki suya köylü, ek su istemekte, bunun için de uğraşmaktadır.

Köy son yıllara değin sulama suyundan yoksun kalmış, adı Kıbrısın en susuz köyleri arasına katılmıştı. Fakat son yıllarda yapılan sondaj denemeleri iyi sonuç vermiş, açılan kuyulardan bol su çıkmıştır. Köylü sondajları devam ettirme düşüncesindedir.

Söz sondajtan açılınca köylü Su Mühendisi Rumlardan şiddetle yakınmaktadır. Çünkü bu Rum Mühendisler yaptıkları sondajlarda, çıkan su'nun acı, tarıma elverişsiz olduğunu söyleyerek, hem köyü yıllarca susuz bırakmışlar hem de, sondaj yaptırmak isteyenlerin gözünü korkut- muşlardı.

Dilekkayalılar, artık bu korkuyu içlerinden atmıştır. Şimdi pek çoğunun gözü bahçeciliktedir.

OKUMA-YAZMA

Köyde öğrenime çok eskiden bağlanmıştır. Okulun ilk açıldığı yıl 1870'dir. Köyün bugün yeni bir okulu vardır. Öğrenci sayısı 65, öğret- men sayısı 2'dir. Köylünün 80 okuma yazma bilmektedir.

CAMİ

Köyde eski bir cami vardır. Minaresi, imamı yoktur. İmam Cuma günleri Ta Aredyu köyünden gelmektedir. Caminin 40 dönüm toprağı vardır.

DOKTOR-EBE

Köyün 1946'da yapılmış bir hastahanesi vardır. Fakat odaları eş- yasızdır. Köye 15 günde bir Kiracıköy'den Rum doktor gelmektedir. Köylü ise Türk doktor istemektedir. Köyün ebesi yoktur. En yakın ebe Timbodadır (Rum).

POLİS

Karışıklıklardan önce köy Timbu Polisine bağlı idi. Dilekkayalı- ların isteğı üzerine sonradan Lefkoşa Polisine bağlanmışlardır.

TELEFON

Yoktur. En yakın telefonlu köyler Timbu, Afanya, Paşaköy, Kiracı- köy'dür. Dilekkayaya 1963 yılı içinde telefon konacağı bildirilmiştir. Köylü yıllardan beri telefon için uğraşmış, bağırarak, çağırarak, ilgili- lere söz dinletenemiştir. (Köyde hırsızlık, kavga, öldürme çok olmakta- dir.)

ELEKTRİK

Yoktur. En yakın elektrikli köy, Kiracıköy ile Paşa köydür.

POSTA

Köye her gün posta gelmektedir.

TAŞIT

Köyde 2 yolcu, 1 yük arabası ile 2 özel araba vardır.

ŞİRKET

Köyün Kooperatif Kredi Şirketi vardır. Şirkete bütün köylü borçlu- dur. Köyde şirket bakkaliyesi yoktur. Kurulmuş ama yaşıyamamıştır!

KAHVE-BAKKAL

Köyün 3 kahvesi, 3 küçük bakkalı, 1 de meyhanesi vardır.

MİLLİYETÇİLİK

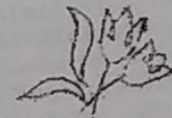
Çok milliyetçi olan köy, batır, gözü pek kişilerle doludur. Bu bakımdan Dilekkaya Kıbrıs'ın en tanınmış köyü olmuştur. Fakat birbirleriy- le yaptıkları kanlı dövüşler Dilekkayaya kötü notlar vermiştir. Hele "Kan Davası" gütmeleri, kendi kendilerini bile usandırmış, iğrendirmiştir. Köy kuruldu kurulalı bu böyle sürüp gitmekte, kimse önüne geçememektedir.

Milli Bayramlar okulda parlak şekilde kutlanmaktadır. Her evde bayrak ile Atatürk'ün resmi bulunmaktadır. Dilekkayalılar bütün bölgele- rine, ovalarına, tepelerine "ztürkçe adlar vermişlerdir.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Dilekkaya Timbu, Afanya, Paşaköy, Vadili, Tremese, Kiracıköy, gibi hepsi Rum, ya da çoğunluğu Rum olan büyük köylerle çevrilidir. Böyle olmak- la birlikte Dilekkayalılar Rumlarla hiç alış veriş etmemektedirler. Dilek- kaya ile Rum köylerinin arası tellim gergindir. Bunun başlıca nedeni Dilek- kayalıların gözü pek kişiler olmasıdır.

16 Temmuz, 1962

KOYUN ADI-TARİHÇESİ

Gaziveren köyü Omorfo körfezinden yarım mil içeride, Doğançı (Elye) deresinin yakınında, ova üzerine kurulmuş bir Türk köyüdür. Gaziveren'in ilk kimler tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemekte ise de dolaylarında bulunan, sınırlardan, iskeletlerden, çanak çömleklerden, temellerden burada çok eskiden de bir köy olduğu anlaşılmaktadır. Önceleri deniz kıyısında olan köy, birkaç yol yer değiştirmiş; Türklerin Kıbrıs'ı almasından sonra da bugünkü yere yeniden yapılmıştır.

Gaziverenin yeniden yapılaş öyküsü kısaca şöyledir: Türkler Kıbrıs'a çıkınca adanın dört bir yanına süel birlikler yolladılar. Bu birliklerden biri Lefkeye giderken, Gaziverenin Venedikli sakinleri birliğin önüne çıkmışlar, onları geri döndürmeye çalışmışlar. Birlik geri dönmeyince üstlerine saldırmışlar. Bunun üzerine Birliğin kumandanı erlere emretmiş: "Ey gaziler davranın, göreyim siz bu köyü yakın veran-viran edin" Emir üzerine Gaziler davranmış, köyü yerle bir etmişler. Bu tarihi olay sonunda köyün adı, Gazilerin veran ettiği köy anlamında Gaziveren (Gaziviran) olarak anılmaya başlandı. Fetihten hemen sonra Türkiyeden gelen göçmenlerden bir gurup buraya yerleşerek, şimdiki köyü kurmuşlar, mevkilere de Kuru dere, Karovası, Elli dönümler, Koca Süleyman, Hurma tarlası - gibi adlar vermişler. Uzun yıllar Gaziveren (Gaziviran) olarak anılan köyün adı, son yıllarda Gaziveren olarak değiştirilmiştir.

İLÇE-YOL

Omorfo ile Gemikonağı asfaltı üzerinde olan Gaziveren, Omorfo ilçesine bağlıdır. Lefke ilçesine bağlanmak isteyen köy Lefkoşaya 30 mil, Lefkeye 8 mil, Omorfoya 5 mil uzaklıktadır. Köyün iç yollarının bir kısmı bu yıl asfaltlanmıştır. Geri kalan yollar gelecek yıllarda asfaltlanacaktır. Çoğu kerpiçten, bir kısmı da taştan olan evlerin hemen hepsinin avlusu vardır. Köyün ova yolları uzun süre onarım görmemiştir.

NUFUS

550 nüfusu olan köyün, bütün sakinleri Türktür. İşsizlik olmadığı için köyden göç de olmamaktadır. Sıtma yüzünden ölüm çok olan Gaziveren'in nüfusu uzun süre artmamış fakat, sıtmanın kökünün kazınmasıyla nüfusta büyük artış olmuştur. Örneğin: 1900 yıllarında 100 civarında olan köy nüfusu 1947'de 180 olmuş 1962'de ise bu adet 550'ye yükselmiştir. Köylünün anlattığına göre eskiden köyün çevresindeki bataklıklara inek girse gömülürmüş! Öğretmenler ise çocuklarını getirmezler, köyde de bir yıldan çok kalmazlarmış!

TOPRAK-TARIM

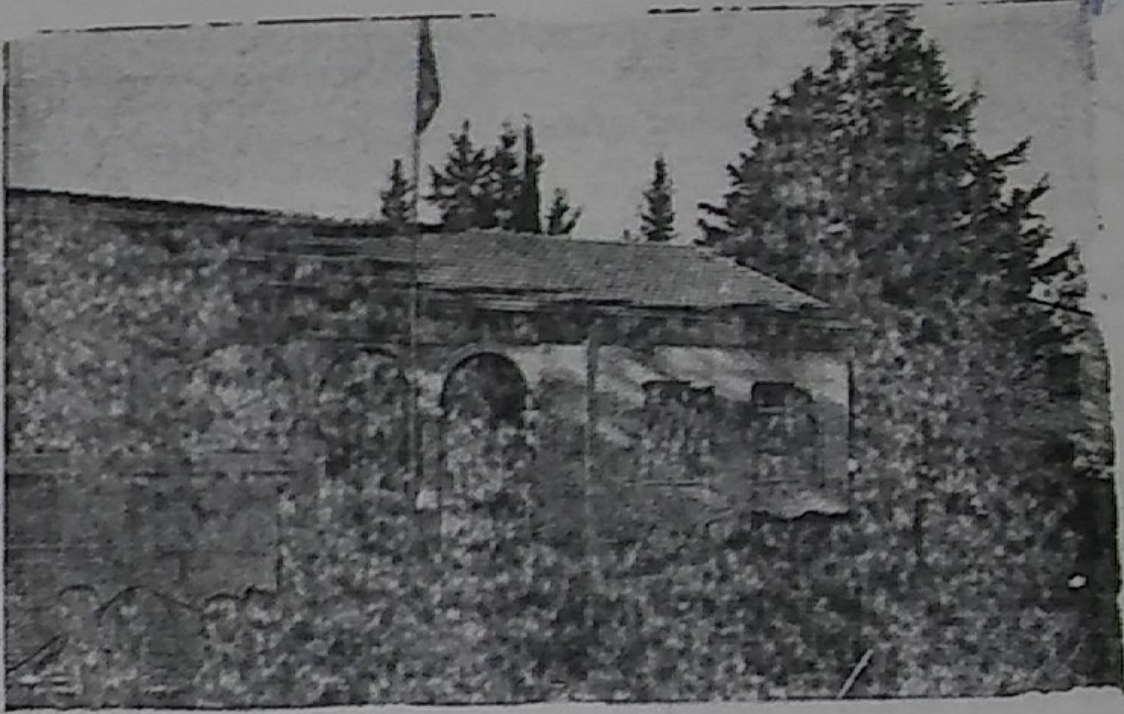
Köyün 5 bin dönüm kadar toprağı vardır. Bu toprakların 4 bin dönümü tarıma elverişlidir. Çiftçi, çoban, maden işçisi olarak çalışan köy sakinlerinin şimdi en büyük istekleri bahçe yetiştirmektir. Bu amaçla büyük çaba gösteren köylü kısa süre içinde köyü bahçelerle, limongillerle donatmıştır. Köy bu yönden gelişmeğe hızla devam etmektedir. Önümüzdeki 5-6 yıl içinde Gaziverenin çehresinin tamamen değişmesi beklenmektedir. Köyde yetişen başlıca ürünler şunlardır: Buğday, arpa gibi tahıllar, her türlü göveri, bakla, patates, bögürölce, fasulye, her türlü limongil, meyve... otlakların azlığı, toprakların bitekliği köylünün bahçeciliğe önem vermesi, Karadağ madeninin yakınlığı hayvancılığı gün geçtikçe söndürmektedir. Bugün köydeki davar sayısı 700 civarındadır.

Her fırsatta Rumlardan toprak alan Gaziverenliler daha çok modern araçlarla tarım yapmaktadırlar. Köyde 7 traktör, 3 harman makinesi vardır.

SU

Köylünün hayat kaynağı sudur. Yeraltı sularının çokluğu köylüyü bahçeciliğe itmiştir. Köyde motorlu 9 su kuyusu vardır. Fakat hızla gelişmekte olan köye bu kuyuların suyu yetmemektedir. Daha da kuyu açılması için yapılan müzacaatlara, ilgililer olumsuz yanıtlar vermektedirler. Su arklarının betondan yapılması için uğraşan köylü, bu isteklerinde başarı sağlayacaklarına inanmaktadırlar. Doğanca deresi üzerine 60 bin liraya yapılması düşünülen barajın, yapılması gerçekleşirse bundan Gaziverenliler çok fayda göreceklerdir.

Köyün içme suyu sıkıntısı yoktur.

Lefke-Omorfo asfaltı üzerinde olan Gaziveren ilk okulunun önünden görüldüğü

OKUMA-YAZMA

Çok eskiden beri öğrenim yapılmakta olan Gaziverende, bugün 3 öğretmenli 100 öğrencili bir ilkokul ile bir Köy Kadın Kursları okulu bulunmaktadır. Köyde çok az okuma-yazma bilmiyen kalmıştır. Üç öğretmene karşılık, köyde bir öğretmen evi vardır.

CAMİ

Köyün minaresiz, imamsız fakat durumu iyi bir camisi vardır. Bu cami köylü tarafından inece çalışılarak eski cami üzerine yapılmıştır.

DOKTOR-EBE

Köye doktor uğramamaktadır. Esasen köylü, köylerine Rum doktor gönderilmesini istememektedir. Doktor için Lefke ile Pendaya hastahanesine gitmektedirler. Köyde ruhsatlı ebe yoktur.

POLİS

Eskiden Omorfo polisine bağlı olan köy, bugün Genikonağı polisine bağlanmıştır.

TELEFON

Vardır.

ELEKTRİK

Hazırlanmış taslak gereğince 1962 yılı içinde köye elektrik konulmuştur.

TAŞIT

Pek çok özel arabası olan köyün bir yolcu, bir de yük arabası vardır. Asfalt yol üzerinde köye ait bir benzin istasyonu bulunmaktadır.

POSTA

Pazardan ayrı köye hergün posta gelmektedir.

ŞİRKET

Köyde Kooperatif Kredi Şirketi vardır. Durumu iyidir.

BAKKAL

Köyde bir bakkal, bir de Kooperatif Bakkaliyesi vardır.

KAHVE-KULÜP

Köyün iki kahvesi, bir de Gaziveren Spor Kulübü vardır.

MİLLİYETÇİLİK

Çok milliyetçi olan köyde, milli bayramlar parlak bir şekilde kutlanmakta, okulda konuşmalar, milli oyunlar, müsamereler yapılmakta, evlere bayraklar çekilmektedir. Her evin bir köşesinde itina ile yerleştirilmiş bir Atatürk resmi görmek mümkündür.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

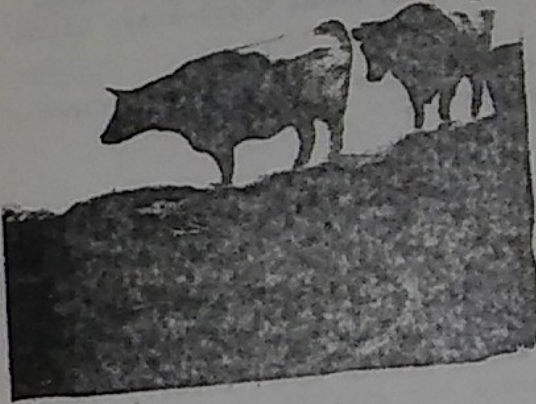
Pendaya ile Prastyo gibi iki büyük Rum köyünün ortasında olan Gaziveren halkı Rumlarla önemli alış-verişte bulunmamaktadır. Tedhişçilik günlerinde daima uyanık duran Gaziverenliler Rumların hiç bir saldırısına uğramamışlar, bilâkis Pendaya ile Prastyo'lular Gaziveren'e gelerek Türklerle saldırmazlık anlaşması yapmışlardır.

Ekim, 1962

KOYUN YERİ-TARİHÇESİ

Koççat, Küçükköy (Margi) ile Dizdarköy arasında, 35. paralel çizgisinin hemen altında, Çakıllı (Yayla) derenin kıyısında kurulmuş bir Türk köyüdür. Bu yere Türkler, 150 yıl kadar önce gelerek yerleşmeye başlamışlardır. Köylü ilk gelenlerin İzmirli Mehmet Hacı, İzmirli, Çerkes Veli Dayı, Küçükköylü (Margi) Osman, Veli Dede, Mustafuri olduklarını Koççat'a ilk evleri bunların yaparak yerleştiklerini söylemektedir.

İNEKLER: İSMET V. GÜNEY

Köyün içinde eskiden kalma bir sarnıç, yapı temelleri ile Ay. Yorgi kilisesinin temelleri vardır. Bunların Venediklilere ya da Luzinyanlara değgin olduğu sanılmaktadır. Köylüler çevrede birçok çanak, çömlek, testi bulduklarını anlatarak, Koççat'ın eskiden büyük bir köy olduğunu söylemektedir. Yakın

yıllara değin bataklıklarla çevrili olan köy, bu bataklıkların kurutulması için, epeyi uğraşmış, Hükümetin kuyular, hendekler açarak, ağaçlar dikmesine yardımcı olmuştur. Yedi evden oluşmuş olan köy, bataklıklar kurulduktan sonra biren gelişmiş, büyümüştür; Koççat adının nereden geldiğini, köyde bilen yoktur.

İLÇE-YOL

Lefkoşa iline bağlı olan Koççat, Lefkoşadan 13 mil uzaklıktadır. Köye Dizdarköyden ayrılan toprak bir yoldan (2 mil) gidilmektedir. Yol azıcık onarım istiyorsa da, köylü şimdilik bu yoldan memnundur. Fakat ova yollarının bozukluğundan çok yakınılmaktadır. Hele bu yollardan birinin üzerine küçük bir köprü yapılması köylüyü çok üzmektedir. 300 liranın başı olan bu köprünün yapılması köylüyü 5 mil dolasmaya yükümlü bırakmaktadır.

NUFUS

Yakın yıllara değin çok az nüfusu olan Koççat'ın, bugün 300 nüfusu vardır. 5 yıl içinde köyden 4-5 aile Londraya göç etmiştir. Gençler köylerinde evlenerek kalmaktadır. Her aylenin 5-6 çocuğu vardır.

TOPRAK-TARIM

Köyün otlaklarla birlikte 9 bin dönüm toprağı vardır. Bunun 3 bin dönümü işlenmektedir. Köyün başlıca uğraşı, çobanlık ile çiftçiliktir. Köylü son yıllarda bahçeciliğe de çok önem vermiştir. Buğday, arpa, zeytin, patates, üzüm, göveri, bostan, limongil yetiştirilen köyde 1500 küçük baş hayvan vardır. Koççat'ın patatesi ile zeytini Kıbrısın en ünlü ürünüdür. Köyde tarım hem modern hem de eski araçlarla yapılmaktadır. Koççatta 4 traktör, 2 harman makinesi, 1 biçerdöver vardır. Köyün Ay. Varvara topraklarında, 1500 dönümden çok toprağı bulunmaktadır. Haksızlıkla Ay. Varvaraya bağlanmış olan bu toprak, iki köy arasında sürekli gerginliğe yol açmaktadır. Hükümet bu davada Koççatlıları haklı bulmakta, fakat bir şey yapmamaktadır. Öte yandan Koççatlı çobanlar Ay. Varvaradaki kendi topraklarına sürüleri ile girdikleri için çok sık Rum destebanının hışmına uğramakta, cezaya çarptırılmaktadırlar. Koççat çobanlarını ayakta tutan ise, bu topraklardır.

SU

Köyün zeytini ile patatesi gibi suyu da ünlüdür. Bunun için olan "Koçat suyu iç de aş yat" derler. Billûrlar suyu pınarından getirilen çeşme suyuna, köylünün borcu vardır.

Koçatta iskaiye ile kuyu suları da bulunmaktadır. İskaiye suyu için köylü dönüm başına 450 mil ödemektedir. Bu ödeme 9 yıl sonra bitecektir.

Kışın yer yer taşan Çakıllı dere, köylünün malına zararlı olmaktadır. ise de, yararı zararından daha çok olmaktadır.

VERGİLER

Köylü vergilerin çokluğundan yakınmakta, "Vergiler köylüyü yeniyormektedirler. Köy işme suyu, sulama suyu, Desteban, okul, cami için vermektedir.

CAMI

Köyün 100 yıllık küçük, minaresiz bir camisi vardır. Köylü caminin büyüülmesini istemektedir. Caminin 30 kadar zeytin ağacı vardır. Köylü geçen yıllarda birleşerek, camilerini örnek bir şekilde onarmışlardır. Köyün bir imamı vardır.

OKUMA-YAZMA

Köye ilk okul 1916 yılında yapılmıştır. Köylü önce, camide öğrenilmektedir. Daha önceleri ise (1897'lerde) çocuklar okumak için Dizdarköy ile Matyata gitmekte idiler. 1938 yılında büyütülmüş olan ilk okulun bugün 2 öğretmeni 70 öğrencisi vardır. Köyün 70'i okuma yazma bilmektedir.

DOKTOR-EBE

Köyün ebesi vardır. Doktor için Lefkoşaya gidilmektedir.

ŞİRKET

Köyde Kooperatif Kredi Şirketi, bakkaliyesi vardır. Köylünün hemen hepsi bu şirkete borçludur. Küçükköy de Koçat şirketi ile bakkaliyesine bağlıdır.

KAHVE

Köyün bir kahvesi, bir de Gençler Birliği adında kulübü vardır. Ama daha çok kahve olarak işletilmektedir.

KUÇUK SANAYİ

Köyde bir un değirmeni vardır. Matyat, Dizdarköy, Küçükköy Türkleri buğdaylarını burada öğütmektedirler.

POLİS

Polis Dizdarköyde Perahoryo'dadır. Köye Rum polislerin gelmesi köylüyü gövëndirmemektedir.

TELEFON

Köye 1962 yılı içinde telefon konulacağı söylenmiş, yeri gelip görülmüştür. En yakın telefon Dizdarköydedir. (Köyde bugün telefon vardır.)

ELEKTRİK

Yoktur. En yakın elektrikli köy Dali'dir.

POSTA

Pazartesi, Çarşamba, Cumartesi günleri köye posta gelmektedir. Posta torbası Dizdarköye bırakılmaktadır.

TAAŞIT

Köyde bir yük arabası, 2 yolcu arabası, 3'ü de van vardır.

MİLLİ GÜNLER

Millî günler öğretmenlerin gücü nisbetinde okulda kutlanmakta, köy bayraklarla donatılmaktadır. Bayrama köylü de katılmaktadır. Köyde ilk kutlanan millî bayram 23 Nisandır. Her evde Türk bayrağı ile Atatürkün resmi bulunmaktadır. Köy halkı çok milliyetçidir.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Ay. Varvara, Dizdarköy, Matyat, Analyonda, Dali, Xeri, Küçükköy ile çevrili olan köyün Rumlarla alış-veriş yoktur. Hele Ay. Varvara ile Analyondalılarla sürekli çekişme halindedirler. Çekişmenin başlıca nedeni toprak ile otlaklardır. Bu yüzden Rumlar otlaklara, kuru incir, üzüm, patates gibi ürünlerin içine ağı (zehir) koyarak atmakta, hayvanları ağılayarak öldürmektedirler. Bölgede pek çok Türkün davası böyle öldürülmüştür.

Tedhişçilik yıllarında Koçatlılarla Rumlar arasında bir çarpışma olmamıştır. Ama köylü Analyonda ile Kadalyondadaki kardeşlerinin uğradıkları korkunç saldırıyı iki Türkün öldürülüşünü, bir çok Türklerin yaralanışını, bütün evlerin yakılıp yıkılışını asla unutmamaktadır. Bugün Koçat'a Rumların saldırısına uğramış 4 Kadalyondalı, bir de Laka-damyalı aile yerleşmiştir. Türk Cemaat Meclisi bu Göçmenlere Koçatta birer ev yaptırmıştır.

14 Temmuz, 1962

SÜLEYMANİYE**KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ**

Süleymaniye denizden 4 mil içerde, bir tepe üzerine kufalmış küçük bir Türk köyüdür. Çevresi ormanlarla kaplı olan bu köyü, 270 yıl önce Süleyman Numan adındabir çoban kurmuştur. Baf ilçesinin Görmeli (Anatya) köyünden, hayvanları ile birlikte buraya göç eden Süleyman, büyük bir meşe ağacının dalları arasına kulübe yaparak barınmış. Birsüre sonra da Günebakan (Amatyez) kız olarak bu yere yerleşmiş. Bugün Süleymaniye'nin halkı bu iki köylüden gelmektedir. Süleymanın 7 kez askere çağrıldığı 12 yıl askerlik yaptığı, Türk-Rum savaşına (1736) katıldığı söylenmektedir.

Köyün 1 mil Kuzeyinde Ay.Yanni kilisesinin kalıntısı vardır. Buralarda çanak, çömlek gibi eski çağlara değgin birçok eşya bulunmuştur.

Söylen-diğine göre çok eskiden Pirgonun bugünkü yerinde "101 evler" denen büyük

Süleymaniye ile Günebakanlı köylülerden bir grup

PASLI

Köyün taşıtı yoktur. Yolcu arabası almak isteyen bir köylü, Lefke ile Lefkoğaya Erenköy, arabaları ile gidip gelmektedirler. Köylü Günebakana değin yaya gelir.

TELEFON

Köyün aşağısında -bir mil- orman dairesine bağlı, sık sık bir telefon vardır.

ELEKTRİK

En yakın elektrikli yer Lefke ile Gemikonağıdır.

ŞİRKET

Köy Yeşilirmak şirketine bağlıdır. Bütün köylü bu şirkete bağlıdır, malları vekâlettedir.

KAHVE-BAKKAL

Köyün bir kahvesi vardır. Köylü Yeşilirmaktaki Şirket Bakkaliyasından alış-veriş etmektedir.

İKLİM

Köyün ılımlı iklimi vardır. Kimi kış, kar da yağmaktadır.

BİTKİ ÇEŞİTLERİ

Köyün çevresi çam, meşe, peynar, çınar, şitlembik, alıç, tülümbe, badem, zeytin, keşiboynuzu gibi birçok bitkilerle kaplıdır.

ORMAN

Köy çam ormanları ile kaplıdır. Çevredeki ormanlara köylü: Vrisi, digolyu (Karga Çeşmesi), Adomutti (Akbaba burnu), Kapparga (Gappara), Mutti Ayanya (Ay. Yanninin tepesi), Mutti du vuni (Tepe burnu) adını vermiştir. Köyü ayakta tutan bu ormanlardır. Ama sık sık ormanda iş açılmayıp hepsinin belini bükmektedir.

MİLLİ GÜNLER

Milli günler köyde 3-4 yıldan bu yana kutlanmaya başlanmıştır. Bayramlar öğretmenlerin gücü nisbetinde kutlanmakta, okul süslenmekte, şiirler okunmakta, konuşmalar yapılmaktadır. Köyde pek çok evde bayrak ile Atatürk'ün resmi bulunmaktadır.

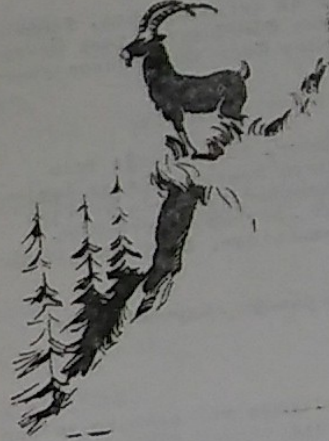
TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

1955'den önce köylü Rumlarla alış-veriş etmekte bir sakınca görmezdi. Fakat Yıldırımcılık başlaması ile Rumlarla ilişiklerini kesmişlerdir. Bugün az da olsa, Rumlarla alış-veriş edenler vardır. Yıldırımcılık sırasında Süleymaniye bir saldırıya uğramamıştır. Ama bir çok köylüleri, Pırgolu Rumlar tarafından taşlanmış, posta torbasını götürüp getiren postacıları dövülmüştür. -Posta artık Günebakana gelmektedir. -Milici olan köy, Rumlara karşı tellim birliktir. Genç kuşakların dilinde Türkçe, Rumcaya karşı üstünlüğünü kurmuştur. Türkçe bilmiyen köylü yok gibidir. Ne var ki Rumca konuşmayı bir türlü bırakmamaktadır. Uyarıcılık lar, onları bu duruma zaman getirdi, zaman kurtaracaktır.

17 Haziran, 1962

GÜNEBAKANKÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Günebakan Lefkoğa-Poli yolunun 44. milinde, dağlık, ormanlık bir bölgede yeniden kurulmuş, küçük bir Türk köyüdür. Eski adı Amatyaz olan bu köy ilk, yoldan 2 mil içeride kurulmuştur. Fakat işne suyu olmaması yüzünden köylü, 1935 yılından bağliyerek, köyün bugünkü yerinde bulunan kuyunun çevresine yerleşmişlerdir. Köyün bugünkü yerine ilk yerleşen Süleyman Ahmet Bararo adında bir köylüdür. Köyün bugünkü yerine ilk yerleşenleri olmuştur. Göç son yıllara değin sürmüştür; eski köy en sonunda tamamen terk edilmiştir.

Bilim diyor: Keçi olan yerde orman yaşamaz. Köylü diyor: Keçi olmazsa biz yaşayamayız.

350 yıl önce Osmanlı İmparatorluğu'nun Kıbrıs'a sürgün ettiği Ahmet Raso ile Yusuf Muskas adında iki Türk kardeş Kurutepeyi (Kserovuno) kurmuşlar. Bu kardeşlerden Yusuf Muskas daha sonra Kurutepeyi Ahmet Raso'ya bırakarak, kendisi Amatyazın bulunduğu yere yerleşmiş, bölgeye de ağabeyisi Ahmet'in adını, hatıra olarak vermiştir. Bu zamanla köylünün dilinde Amatyaz şekline girmiştir.

İki kardeş Kurutepe ile Günebakan'ı kurarlarken Lâtro ile Hartul-yodisa köylerindeki Rumlar ile çarpışmaya yükümlü kalmışlar, onların elinde bulunan birçok toprakları bu çarpışma sonunda almasını başarmışlardır. Bunun sonucu olarak Hartul-yodisa'lılar Pırgo'ya göç etmişler, köylüleri de böylece hartadan silinmiştir. Lâtro'lular ise dere yatağı içindeki topraklarını elden bırakarak bugünkü yamaçlarına şekillenmişlerdir. (Bak: Köy Raporları, 1962, Kurutepe.)

Köyün bugünkü toprakları içinde Ay. Yorgi denilen bir kilisenin yeri vardır. Eskiden burada her yıl 23 Nisanda panayır yapılmakta idi. Fakat Pırgolu Rumların köylü Türk kızlarına satışmaları, papazla keşişlerin köylü Türkleri hristiyan yapmaya çalışmaları yüzünden, bir panayır günü Türklerle Rumlar arasında dövüşme çıkmış, Süleyman Yusuf Pupora adında bir Türk Yasidis adında bir Rumu topuzla öldürmüştür. Bu kavgadan sonra Rumlar Günebakanda panayır yapmaya cesaret edememişlerdir. Daha önce de Kurutepe'lerinin Türkleri hristiyanlığa çağıran papazı dövmeleri bölgedeki bütün Türklere örnek olmuştur. Fakat ne yazık ki köylüye (60-70 yıl önce) Varışa, Kambo, Pomo, Ambelya (Yukarı Pırgonun üstünde idi. Şimdi dağılmıştır.) Ay. Merkuri (Bu köyde de hükümet, köylüye para vererek dağıtmıştır.) gibi köylerde yaşayan Türkler hristiyan olmuşlardır. Türklerin hristiyan olmalarının bağlica nedenleri şunlardır. 1. İngilizlerin adaya yerleşmiş, idaresini ele almış olması. 2. Hristiyan olan Türklerin bütün borçlarının kiliseye ödeneceği, 3. Hristiyan olanların evlendirileceği, 4. Toprak verileceği, 5. Çocuklarının okutulacağı vaidleri..

Günebakan da öteki Dillirya köyleri gibi birçok kez korsanların saldırısına uğramıştır. Günebakana yakın Yeşilirmaktaki küçük adacıkta cılız taş devrinin ilk kalıntıları bulunmuştur. Doğan güne karşı olduğu için köye sonradan Günebakan adı verilmiştir.

İLÇE-YOL

Lefkoğa iline bağlı olan köy Lefkoğaya 44 mil uzaklıktadır. Evler asfalt yola yakın tepeler üzerine serpilmiş olduğundan, köyün iş yolları

vektür. Evler taşın yapılmıştır. Günebakanlılar da Süleymaniye ile Günebakan arasına yol açılmasını istemektedir.

NEFİS

Köy 150 nüfusludur. Nüfusta her yıl çok az artış olmakta, fakat yetişenler köyü terk etmektedir. 5 yıldan bu yana dördü ayle olmak üzere 10 kişi Londraya göç etmiştir. Köyde 20 yıl kadar önce 300 nüfusun yaşadığı söylenmektedir.

TOPRAK-TARIN

Köyün, verimi az 3 bin dönüm toprağı vardır. Su olmadığı için köylü, toprağı bağlanmamaktadır. Günebakanlıların başlıca uğraşı içti. Ürünlerin başlıcaları arpa, buğday, badem, incir, harnup, zeytindir. Bunlar da köylünün ihtiyaçlarını, ancak karşılamaktadır. Köyde düzeltilmesi gereken pek çok toprak vardır.

Köyde toplam: 300 baş keçi vardır. Orman yasağı, hayvancılığı bölgede öldürmüştür.

SU

Köye içme suyu yeni getirilmiştir. 3 bin liraya mal olan bu su'nun hercu 20 yılda ödenecektir. Köylü bu yıl ilk taksit olarak £231 verecektir. Fakat köylü bu taksidin düşürülmesini istemektedir. Köylü daha önce içme suyunu bir kuyudan elde etmekte idi. Fakat bu su sağlığa zararlı olduğu için, içilmesi Hükümetce yasak edilmiştir.

Sulama suyu için köylü uğraşmaktadır. Bugüne değin köyde su araştırması yapılmamıştır. Oysa köyde sulanacak pek çok toprak vardır.

DOKTÖR-EBE

Pirgo'daki hastahane doktor da ebe de vardır. Fakat köylü Yeşilirmak'a Dillirya'daki Türk köylüler için sağlık Yurdu yapılmasını istemektedirler.

POLİS

Pirgodadır (2½ mil). Köylü, Yeşilirmak'a Polis Karakolu yapılarak oraya bağlanmalarını istemektedir.

OKUMA-YAZMA

Yeni köye okul 1960 yılında yapılmıştır. Okulun 15 öğrencisi vardır. Köyün 90'nı okuma yazma bilmektedir. Eski köye okul 1920'de yapılmıştı. Ünceleri eski bir evde öğrenim yapılmakta idi. Çok eskiden ise, çocuklar okumak için yaya olarak Kurutepeye gitmekte idiler. Öğretmen evi yoktur. Yakında yapılacaktır. Ne var ki köylü, gelen öğretmenlerin köyde durmayışından, Lise mezunu tecrübesiz çocuklar oluşundan yakınmaktadır.

CAMİ

Yeni köyün camisi yoktur. Eski köydeki cami ise esaslı onarım istemektedir. Fakat köylü Bayramlarda oraya giderek ibadet etmektedir. Caminin icar edilen harnup, zeytin ağaçları ile, birkaç dönüm tarlası vardır.

POSTA

Her gün posta vardır.

TAŞIT

Köyde içicileri Lefkeye götüren bir araba vardır. Lefkoşaya Erenköy'ün yolcu arabası ile gidilip gelinmektedir.

TELEFON

Köye 1962 yılı içinde telefon konmuştur.

ELEKTRİK

En yakın elektrikli yer Lefke' ile Gemikonağıdır.

ŞİRKET

Köy Yeşilirmak şirketine bağlıdır. Bütün köylü bu şirkete borçludur.

KAHVE-BAKKAL

Köyün hem kahve hem de bakkal olarak kullanılan bir kahvehanesi vardır.

İKLİM

Köyde yazlar sıcak kışlar ılık geçmektedir. Fakat kimi kış kar da yağmaktadır.

BITKİ ORTUSU

Köyün çevresi çam, meşe, peynar, çınar, çitlembik, alıç, tülümbe, badem, zeytin, harnup gibi birçok bitkilerle kaplıdır.

MİLLİ GÜNLER

Milli günler öğretmenin gücü nisbetinde kutlanmaktadır. O gün köy yollarına mersin dalları serpilmeğe, evlere bayraklar çekilmekte, öğrenciler giirler okumaktadır. Hemen her evde bayrak ile Atatürk'ün resmi bulunmaktadır.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

1955'den sonra Günebakanlılar Rumlarla alış-veriş kesmişlerdir. Gerçi yıldırııcılık yıllarında Rumlarla aralarında çarpışma olmamıştır ama, EOKA'cı Rumlar köy tepelerinde çok görünmüşlerdir. Rumlara karşı köylü birliktir. Ani bir saldırıyı tellim göz önünde tutmaktadırlar. Genç kuşakların dilinde Türkçe Rumcaya karşı üstünlüğünü kurmuştur. Fakat Dillirya bölgesindeki köyler sürekli ilgi istemektedir. Her şeyi zamana bırakmak doğru değildir.

17 Haziran, 1962

YILMAZKÖY

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Köyün yarım mil Kuzeyinde çok eski yapı temelleri bulunmaktadır. Bu yerde yapılan kazılarda sinler, süs eşyaları, süslü çanaklar, çömlekler, bardaklar, vazolar, heykeller, paralar, boynuzlu insan kafatası bulunmuştur. Söylendiğine göre burada Granya (Franya) adında bir kent bulunmakta imiş. Bu kentin temellerini ortaya çıkartmak için yapılan kazılarda köy halkı da çalışmış, hatta buldukları eşyaları satarak para elde edenleri de olmuş. Granya'nın taşları daha sonra, Lefkoşa Uçak Alanı ile köy yolunun yapılmasında kullanılmıştır. İçinde su kuyuları da bulunan Granya'nın yeri şimdi taşlardan temizlenmiş, tarla hali-ne getirilmiştir.

Köy halkının söylediğine göre, Türkler Kıbrıs'a gelmeden önce Yılmazköyün gündiki yerindeyalnız bir pınar bulunmakta imiş. Granyada yaşamakta olan Hristiyanlar bu pınarın yanına bir kilise yaparak yavaş yavaş aşağıya göç etmişler, bugünkü köyü kurmuşlar. Bir söylentiye göre, köyün kurulma öyküsü şöyle olmuştur: Bir gün, sözü edilen pınara uyuz

bir köpek düşmüş. Köpek pınardan çıkınca üstündeki suyu silkinerek akı-
mış, silkinmesiyle birlikte uyuzluğu hemen geçmiş! Bunun üzerine Grap-
daki Hristiyanlar: "bu pınar kutsal pınar" diyerek yanına bir kilise
yapmışlar, pınara da uyuz köpeği iyi eden pınar anlamında Shillara den-
miş. Bugün bu pınarın yerinde bir kuyu bulunmaktadır. Kuyu kilisenin
bahçesindedir. Yanında hamam vardır. Hasta olan Hristiyanlar adanın
her yanından buraya gelerek bu kuyunun suyu ile yıkanmakta ya da suyu
kaplarla evlerine taşıyarak hastalarının yaralarını yıkanmaktadır.
Köyün eski adı olan Shillara, uyuz köpeğin pınara düşmesinden gelmekte-
dir. Fakat, bu adın, Yunanca ada sögesi anlamına gelen, Sgilla sözcüğünden
gelmiş olabileceği, öne sürülmektedir. Köyün bugünkü adı Yılmazköydür.
Köy yoldanlık yıllarında Rumlardan yılmadığı için bu ada hak kazan-
mıştır.

NÜFUS

Köyün 300'ün az üstünde Türk nüfusu vardır. Rumların nüfusu ise
510'dur. 1960 sayımında köyde 289 Türk, 504 Rum bulunmaktaydı. Eskiden
çok az olan Rum nüfusu zamanla artmış köy Türklerini azınlıkta bırakmış-
tır. Bunun başlıca iki nedeni bulunmaktadır. 1. İngilizin Kıbrıs'ta gel-
me ile Türklerin Anayurda göç etmeleri 2. Rumların, kızları ile oğullarını
köylerinde ev yaparak evlendirmeleri. Köyde, 50 yıl kadar önce menenjit-
ten 30 kişi, sıtmadan da pek çok kişi ölmüştür.

İLÇE-YOL

Şimdi Lefkoşaya bağlı olan köy, eskiden, Omorfoya bağlı bulunmak-
ta idi. 1926 yılında Lefkoşa yolu yapılıncaya köy Lefkoşaya bağlanmıştır.
Köy ile Lefkoşa arasındaki asfalt yol, 12 mildir. Köyün iç yolları topra-
olup, dardır, plânsızdır. Evlerin hemen hepsi kerpiçten yapılmıştır.

TOPRAK

Eskiden ağalar köyü olan Yılmazköyün toprakları Dirimutya Çiftli-
ğinden ta Sesergai'ye değin uzanmakta imiş. Zamanla bu topraklar Rumlara
satıldığı için, şimdi elde 10 bin dönüm toprak kalmıştır. Köyde bir
beygire, Rumlara çiftlik başıslayan ağalar olmuştur. Örneğin Aziz Ağa
gibi. Bu ağa bir ata, koca Trinitiya Çiftliğini Rumla vermiştir! Köyün
bugün birkaç toprak ağası daha bulunmaktadır. Bu ağalar Araplardan Afri-
kayı zenci satın alarak çiftliklerinde çalıştırırlardı. Bunun için köyde
bugün, Türkleşmiş pek çok nelez zenci görmek mümkündür. Örneğin: Altınca
Yalova, Yerovası, Çayönü, Sazlıköy'de olduğu gibi.

Yüzde sekseni Türklerin elinde olan köy topraklarında buğday, arpa,
yulaf, burçak, vıgo gibi tahıllar yetiştirilmektedir. Eskiden pamuk tarı-
mı ile uğraşan köylü, traktörlerin çıkması ile pamukculuğa son vermiştir.
Hayvancılık köyde önemli bir yer tutmaktadır. Köy Türklerinin 800 baş
davarı vardır. Köyde Türklere ait 10 traktör, bir biçir-döver, bir biçir-
bağlar, iki de harman makinesi bulunmaktadır.

SU

Köyün Evkafa ait içme suyu vardır. Denya tarafından borularla
gelen bu su, yetmediği için köye, ta Siryanahoryo'dan içme suyu getirtili-
rek, her eve dağıtılacaktır.

Köy sulama suyundan yoksundur. Kışın yağmurlarla birlikte akıntıya
başlayan Sillara deresinden ise Türk-Rum anlaşmazlığı yüzünden pek
yararlanılmamaktadır. Bu dere üzerine bent ile su arkları yapılması düşü-
nülmemektedir. Köylü iki yıldan beri de, köylerine artejien kuyusu açılma-
sını beklemektedir.

OKUMA-YAZMA

70 yıl kadar önce Yılmazköy çocukları o zamanlar bir Türk köyü
olan Ayirmolaya giderek okumakta idiler. -Bugün ise Ayirmolalılar Yılmaz-
köye gelmektedir!- Daha sonra çocuklar köy camisinde öğrenim yapmaya

Aliye Veziroğlu: Görünü

DOKTOR-EBE

Köye her Perşembe bir doktor gelmektedir. Köyün Türk ebesi yoktur.
Doğum için Lefkoşaya gidilmektedir.

POLİS

Polis 6 mil ötede, bir Rum köyü olan Yerolakkodadır.

TELEFON

Hem Türk, hem de Rum tarafında olmak üzere köyde 2 telefon vardır.
İki yıl önce konmuştur.

POSTA

Köye her gün posta gelmektedir.

ELEKTRİK

Yoktur. En yakın elektrikli yer, Yerolakkodur.

TAŞIT

Köyde Türklere ait bir yolcu, beş yük arabası ile 6 taksi bulun-
maktadır.

ŞİRKET

Vardır. Köylü şirkete olan borçlarının taksitlerini muntazaman
vermektedir.

BAKKAL

Köyde Türklere ait şirket bakkaliyesi ile, bir bakkal dükkanı
bulunmaktadır.

KAHVE

Köyün bir Türk kahvesi, bir de spor kulübü vardır. Kulübün adı,
"Yılmaz Köy Şafak Spor"dur. Fakat köyün, top oynamak için bir alanı
yoktur!

bağladılar. Köy esna okula
45 yıl önce kavuşmuştur.
Okulun bugün 50 öğrencisi
bulunmaktadır. Köyün 90'ı
okuma yazma bilmektedir.

CAMİ

Köyün 100 yıllık
minaresiz bir camisi var-
dır. Bu camiyi köyün en
zengin olan Hüseyin Hacı
Mandık Ağa yaptırmıştır.
Köylü daha önceleri Cuma
günleri ile dini bayram-
larda Ayirmolaya gitmeğe
yükünlü kalmakta idiler.
Caminin 7 dönüm toprağı
bulunmaktadır. İnani var-
dır. Bir ara bu köyde
sofular, yobazlar türemiş-
se de, köylü bunların kö-
künü tezelden temizlemiş-
tir.

YER ADLARI

Köydeki dere, tape ova, tarla adları Türkçedir. Örneğin: Tepesi Şarapçioğlu, Tülübeçler, iki dere yolları, Var gezler, Cami Oğlu, Zeytin Şaher Yolu, Pratsa yolu, Pratsa deresi gibi.

MİLLİYETÇİLİK

Milliyetçiliklerini, cesur olduklarını yıldırııcılık yıllarında bütün Kıbrıs'a ispat etmişlerdir. Köydeki Rumların yaygarası yüzünden birkaç kez, Kırdemen, Yerolakko, Mannara, Astamerit, Filya, Zetya, Omorfó, Ayirmola, Lárnaka, Argaci.. gibi köyler Yılmazköy Türklerinin üzerine yürümüşler, köyü sarmışlar, fakat, Türkler, kadınlarla kızları Gönyeli ile Ortaköye göndererek, köylerini terketmemişler, Rumlara karşı şarpsızlık için tertibat almışlardır.

Bu dayatmaları köy Rumlarını iyiden korkutmuş, hatta onları bir süre, köyü terketmeğe yatkın kılmıştır. Fakat buna iğverliyen Rumların özellikle Kırdemenliler, Türklerle saldırmak için harekete geçtikleri bir sırada, Gönyeli'liler tarafından kuşatılarak öldürülmüşlerdir. Rumların öldürülmesi ile sonuçlanan bu olay, Adadaki bütün Rumların moraline bozulmasına yol açmıştır. Köy Türkleri Yıldırııcılık sırasında heyecanlı günler geçirmiş olmalarına rağmen, bir kişinin bile burnu kanamamıştır. Bunda Gönyeli kadar, Ağırdağ, Pınarbaşı, Dağyolu köylerinin de epeyi yardımı olmuştur.

Ayrıca Yılmaz köylüleri, Baftan gelen 133 Akarsulu göçmen Türklerle de, köylerinde barındırmışlardır. Derviş Hasan Ağa ile Behiye Hasan Ağa bu göçmenlere ev yapılması için bir kısım tarlalarını Federasyona vermişler, Federasyon da hepsine birer ev yapmıştır. Evler bitinceye değin Rum menler çadırlarda barındırılmıştır. Köy Türkleri bu çadırların kuruluşunda da yardımcı olmuşlardır. Köy Türkleri "Türk askeri Kıbrıs'a çıkartma yapıyor, bunun için çadırlar kurulmağa bağladı" gibilerden yaygaralar koparmış olan Rumların, bu çabalarını bir türlü unutamamaktadırlar.

Millî günler köyde, parlak bir şekilde kutlanmaktadır. Öğrenciler o günlerde millî oyunlar oynanmakta, nüsamereler yapmaktadırlar. Atatürk ile bayrak her evin en değerli süsüdür.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Yıldırııcılık yıllarının bıraktığı izleri ne Türkler ne de Rumlar bir türlü unutamamaktadırlar. Bu yüzden daha çok Rum halkı ile Rum polisleri, köy Türklerine fırsat düştükçe baskı yapmaktadırlar. Örneğin: Türk lere ait yolcu arabası sık sık polisler tarafından durdurularak yoklanmakta, sürücüsü polise sevk edilmektedir. Köy topraklarına giren Rum çobanları yumuşak davranılmaktadır.

Türklerle Rumlar arasında ticarî alış-veriş hiç denecek kadar azdır.

Kasım, 1962

A Y I R M O L A

1571'den hemen sonra, Türkiye'den gelen Türklerden bir iki aile, Ayirmola'nın gündüki yerine yerleşerek evler, ağallar yapmışlar. Ovalara, derelere, tepelere, tarlalara Türkçe adlar vermişler. Kısa süre içinde burada çoğalarak; Ayirmola köyünü ortaya getirmişler. Türkler köyde çoğaldıkça, işledikleri toprak arttıkça birgök gereksinimler ortaya çıkmış. Örneğin:

Küçük sanatçı, işçi, orakçı gibi. Bu gereksinimleri karşılamak amacı ile köye Rum işçileri getirilmeye başlandı. Orak zamanı ta Baf köylerinden, Pitsilya'dan orakçı Rum köylüler getirildi. Yanlarında işlettikleri bu Rumlara Ayirmola Türkleri, eneklerine karşılık para yerine daha çok toprak verdiler. Böylece her geçen yıl Rumların elindeki toprak arttı. Toprağı artan Rumlar bu kez, ev yapma, yerleşme gereksinimi duydu. Bir ev iki ev derken, kısa süre için 5-10 aile oldular. 1878 sıralarında köy Rumları bir kilise yapmak istediler. Fakat hem azlık hem de yoksul oldukları için buna güçleri yetmedi. Köy Türkleri kendilerine acıdı, bir kilise yaptırdı. Böylece Ayirmola'da bir de kiliseye kavuşan Rumlar, Türklerden toprak satın geliştikten sonra daha da güçlendiler, çoğaldılar. Türklerden toprak satın almaya başladılar. Birinci Büyük Savaşın, Lozandan sonra her Türk den çok toprak çıkardılar. Toprağını köydeki Rumlara satan her Türk Ayirmoladan göç etti. Derken bir gün geldi ki köyde 683 Rum karşı, 17 Türk kaldı! 3 bin dönüm topraktan elde Türk malı olarak 428 dönüm toprak, 5 ev, 1 okul, 1 cami, 25 zeytin ağacı kaldı. 200 yıllık caminin kapısı açılmaz oldu! Okul ise öğrencisizlikten 1949-50 yılında bir daha açılmamak üzere kapandı!

NUFUS

1960 sayımında köyde 20 Türk 683 de Rum bulunmaktaydı. Bu gün ise Türkler 17'ye düştüğü Rumlar da 730'u bulmuştur. Köy Türkleri sürekli bir şekilde çevredeki Türk köylerine ya da Lefkoğaya göçmektedirler.

İLÇE-YOL

Girne iline bağlı olan köyün Lefkoğaya uzaklığı 18 mildir. Pınarbaşı yolundan ise 15 mildir. Yol Kırdemen'den Pınarbaşı'na değin toptur. Köydeki Türk evleri Rum evleri arasında serpilidir.

POLİS

Bir Rum köyü olan Mirtudadır. (8 mil)

TOPRAK-TARIM

Köydeki 7 Türk ailesinin 400 dönüm toprağı vardır. Geri kalan bütün topraklar Rumların elindedir. Köylü çiftçilik ile uğraşmakta arpa, buğday, bakla gibi ürünler yetiştirmektedir. Türklerin köydeki davar sayısı 60'dır.

SU

İçme suyu 1959'da Siskilik köyünden getirtilerek çeşmelerle köye dağıtılmıştır. Köy suları suyundan yoksundur.

KAHVE-BAKKAL-ŞİRKET

Köyde Türklerle değgin ne kahve, ne bakkal, ne de şirket vardır. Türkler köydeki Rum şirketine bağlıdır. Pınarbaşı şirketine bağlanmayı "yaya gidip gelemeyiz" diyerek reddetmişlerdir!

POSTA

Köye her gün posta gelmektedir. Mektupları Rumlar dağıtmaktadır.

TELEFON-ELEKTRİK

Köye telefon bu yıl konacaktır. Elektrik ise yoktur.

TASİT

Ayirmola Türklerinin salt 1 traktörü vardır. Rumların ise 3 yolcu arabası 6 taksisi, 11 traktörü bulunmaktadır. Türkler Lefkoğaya Rum arabaları ile gidip gelmektedir.

SAGLIK

40 yıl önce köyde sıtma ile menenjit epeyi kırım yapmıştır. Bugün ise köyün sağlık durumu iyidir. Köye her Perşembe doktor gelmektedir. Köyde bir Rum ebe vardır.

OKUL

Köyde okul vardır. Fakat 1949-50 yılında öğrencisizlikten kapalıdır. Okulun 1939 yılında 8-10 öğrencisi vardı. Daha önceki yıllarda ise komşu Türk köylerinden köye okumaya çocuklar gelmekte idi. Bugün çocuklarına okutmak için kendileri aylece komşu Türk köylerine göç etmişlerdir.

CAMI

Köyün eski bir camisi vardır. Yıllardan beri kapısını açan yok. Eskiden komşu Türk köylerinde cami olmadığı için, Ayırmolaya ibadete geliyorlardı. Caminin 30 dönüm toprağı 6 zeytini bulunmaktadır.

MİLLİ GÜNLER

Köyde hiç milli gün kutlanmamıştır. Kimi evlerde Atatürk'ün resmini bulmaktadır.

YER-ADLARI

Köydeki dere, tepe, ova, tarla adları hep Türkçedir. Örneğin: Eski belenk, Delikli belenk, Eski belenk, Kanlı dere, Kavaklı dere, Kuru dere, Arap ölüsü, çarkı felek, ekmek tepesi, Şarapçioğlu, Sulu tarla, Çakıl koyak, iki tepe arası, Acı suyu, Acı dere gibi.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

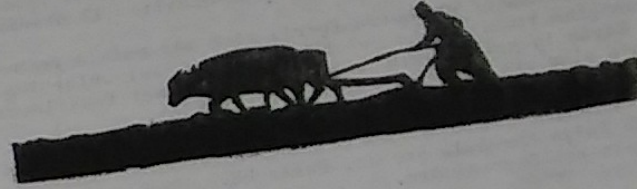
Köy Türkleri kendilerini Rumlarla yakınlaşmaya, ta başlangıçtan yükümlü kılınmışlardır. Fakat bu yakınlaşma onlara pahalıya mal oldu. Köyde Türk varlığı kalmadı. Dağyolu ile Pınarbaşı gibi zamanında, köylerine yerleşmeye çalışan Rumları uzaklaştırmayı bilselerdi, bugün bölgenin en büyük Türk köyü olacaktı.

Yıldırımcılık günlerinde Rumlar Türklere dokunmadılar. Fakat Türkleri de arabalarına bindirmediler. Bir ara Türkler köyden kaçmaya çalıştılar, Köy Rumları, çevredeki Türk köylerinin baskınına uğramakta korktukları için, köylerinden Türklerin kaçmalarını önlediler.

Köyün çevresinde Siskilik, Kördümen, Ağırdağı, Larnaka, Asomada, Ayvasıl gibi Rum köyleri vardır. Türk köyleri ise; Dağyolu, Pınarbaşı, Güçeri, Hisarköy, Kanlıköy, Yılmazköy'dür.

Ayirmola Türkleri böyle olmakla birlikte evde, sokakta temiz Türkçe konuşmaktadırlar.

26. 1. 1963

SERDARLIKUYUN ADI-TARİHÇESİ

Lüzinyanlar devrinde Serdarlı'nın şimdiki yerinde büyük bir çato varmış. Çatoda bir derebeyi oturmakta, bölgeyi buradan yönetmekte imiş. Bugün temelleri duran bu çatonun çevresine zamanla evler yapılarak küçük bir köy ortaya getirilmiş; adına da Meyi denilmiş. Fakat Türkler buraya yerleşince köyün adına çatoya uyularak Çatoz demiye bağlamışlar. Nitekim diğine göre bu yerde çok eskiden de bir köy bulunmakta imiş. Nitekim köyün çevresinde bu söylentiye doğrulayanak birçok izler bulunmaktadır. Örneğin: Kuyular, su yolları, kilise temelleri, bulunan paralar, şanaklar, çömlekler.... Değirmenlik suyunu ta Salamise akıtan, su yolları, Serdarlı topraklarından geçmekte idi.

Türklerin Kıbrıs'ı almasından hemen sonra Serdarlıya gelerek yerleşen Türkler, kısa süre içinde çoğalmışlar, köydeki Hristiyanlara göç etmeye zorlamışlardır. Bu Hristiyanlar Angastina köyüne yerleşmişlerdir.

Çok batır, gözü pek kişiler olan Serdarlılar bir ara vergi adaletsizliğine karşı durarak Osmanlı idarecilere baş kaldırmışlar, vergi vermek istememişlerdir. Köylerine gelen birliklere de silâhla karşı durmaktan çekinmeyen köyü, Hükümet, Top Yatağı mevkiinden topa tutmuştur. Köye yağmur gibi düşen gulleler altında can vermektan korkan asiler, kurtulmak için ömlerine gelen ata, egege atlamışlar, Beşparmak dağlarına doğru dört nala, kaçmaya başlamışlar. Bu panik sırasında bir çok esi o kadar şaşkına binerek kaçmaya çalışmışlar. Sirtında kırbaç şaklıyan fakat, ayaklarında köstek olduğu için koşturamayan hayvanlar ise, zor karşısında dayanamıyarak osurmaya başlamışlar. Bundan dolayı köy, Kıbrısın her yanında; "Çatoz da beygir osurturlar" sözü ile ad yapmıştır. Asilerin elebaşları daha sonra yakalanarak öldürülmüşlerdir. Askerlerin toplarla köye atmış oldukları gulleleri köy halkı halâ saklamaktadır.

Çatoz'a daha sonra, Serdar oğullarından geldikleri için Serdarlı adı verilmiştir. Bugün köy bu adla anılmaktadır.

NÜFUS

Köyün bugünkü nüfusu 1000'i bulmuştur. (1960 nüfus sayımında nüfusu 842 idi) Köylü, kendi aralarında yapmış olduğu bir araştırmada 600 Serdarlı'nın köyden göç etmiş olduğunu tesbit etmiştir. Köyden göç daha çok Türkiye, Londra, Avustralya ile yurt içine olmuştur. Göçün başlıca nedeni işsizlik ile idare değişiklikleridir.

İLÇE-YOL

Köy Lefkonuk ilçesine bağlıdır. (8 mil) fakat Serdarlıların hedefi,

Serdarlıya ilçe yapmaktır. Çalışkan, aşık, göz, köylerini ilerletmek için uğraşan Serdarlılılar bir gün gelecek burada beğariye ulaşacaktır. Köy Mağusa iline bağlıdır. (32 mil). Lefkoğaya uzaklığı 17 mildir.

Karpaz yolundan 500 metre içeride olan köy asfalt yola doğru süratle genişlenmektedir. Eski evler kırıktan, yeni evler taş ile, tadandadır. Köyün iç yollarının bu yıl asfaltlanması tasarlanmıştır. Köy kütüphanesinde olan ova yolları için bir şey yoktur.

POLİS Köyde Polis Karakolu vardır. Polis köye 1948 yılında gelmiştir. Karakol asfalt yol üzerindedir.

TELEFON Vardır. Telefon köye 15 yıl önce konmuştur.

ELEKTRİK Yoktur. Köye 1963-1964 yılında elektrik verilecektir. En yakın elektrikli yer Gönendere ile Maratona'dır.

TOPRAK-TARIM Köyün 17 bin dönüm killi toprağı vardır. Köylü arpa, buğday, çak, zeytin tarımı ile uğraşmakta, hayvan beslemektedir. 40 çobana ait köyde 2 bin davar vardır. Ayrıca her evde birkaç ip keşisi bulunmaktadır. Tarım modern araçlarla yapılmaktadır. Köyde 12 traktör, 1 biçer düver, biçer başlar, 4 harman makinesi vardır. Su olmadığı için bahçecilik gelişmemiştir.

SU Serdarlıya içme suyu Değirmenlikten gelmektedir. Fakat, 1956 yılı da getirilmiş olan su köye yetmemektedir. Bu su köye 30 geçme ile dağılmaktadır. Köylü eskiden içme suyunu köydeki kuyulardan elde etmekte idi.

Köy sulama suyundan yoksundur. Tarlalarını kışın taşınan dere suyu ile sulamaktadırlar. Köylü Yalının dereği mevkiine küçük bir baraj masasını istemektedir. Köylü ayrıca artejiyen için de uğraşmaktadır.

KUÇUK ESNAF-SANATCI Köyde 6 kahve, 1 bakkal, 1 Kooperatif Bakkaliyesi, 2 Ayakkabıcı, 1 terzi, 1 marangoz, 2 berber, bir demirci, 10 yapıcı ustası ile bir un fabrikası vardır. Ayrıca köy kadınları kalemlerle sini, teps, süet sepetçiler örmektedirler. Köyün sini örmeciliği meşhurdur. Her gün köyden kentlere 60 kişi işlemeğe gitmektedir.

BİRLİK-DERNEK Köyde Gençler Birliği kulübü ile Millî Birliğin şubesi vardır.

TASİT Serdarlıda 6 yolcu, 4 yük arabası ile 4 van, 7 taksi vardır.

POSTA Köye hergün posta gelmektedir.

ŞİRKET Vardır. Bölgenin en büyük şirketidir. Köylünün 30 bin lira şirket borcu vardır. Köy şirketine Ergenekon köyü de bağlıdır.

SAĞLIK Köyde, 9 bin liraya yapılmış (1961) 24 odalı, güzel bir sağlık yurdu vardır. Doktor köye salı günleri gelmektedir. Ebe vardır. Sağlık

durumu iyi olan köyde 1918 yılında kızamık salgını olmuş, sıtma ile birlikte epeyi kırmıştı. Köylü sağlık yurdunda bir doktorun devamlı olarak kalmasını istemektedir. Köyün içinde bulunan Sağlık Yurdu anlaşılmaz bir tutumla Maratona köyü üzerine kayıtlı gösterilmiştir. Serdarlılar bunu hemen reddetmişler tabelayı indirerek üzerine Serdarlı yazmışlardır.

OKUMA-YAZMA

Serdarlıda öğrenimin tarihi eskidir. Köyde ilk öğrenime caminin bitişigindeki bir odada başlanmıştır. Köy ilk okul binasına 1930-31 yılında kavuşmuştur. Sonra bu okula bir kaç ekleme yapılarak büyütülmüştür. Okulun bugün 150 öğrencisi, 4 öğretmeni vardır. Serdarlıda ayrıca Köy Kadın Kursları okulu bulunmaktadır. Köyün 85'i okuma yazma bilmektedir.

CAMI

Köyün camisi vardır, minaresizdir. Lüzinyanlardan kalma bir kilise seden camiye çevrilmiştir. Bu cami 50 yıl önce yıkılarak, esaslı bir şekilde onarılmıştır. Serdarlılılar ilk fırsatta gönüllü olarak çalışarak camilerine bir minare eklemeyi tasarlamaktadırlar. Caminin 60 dönüm toprağı vardır. Bayramlarda Ergenekon köyü namaz için Serdarlı'ya gelmektedir. (Eskiden Görneç ile Kalavağ'ta gelmekte idi.)

YER ADLARI

Köydeki dere, ova, tepe gibi yer adları hep Türkçedir. Örneğin: Kızıl yare, Koca dere, Koca belen, Kara belen, İncirler, Kara Çukur, Kireçlik, Kızıl boğaz, Keklik Kıracı, Koca Eğik, Top Yatağı, Kuyular, Koca Kırış, Kağ Dere, Ağılı Dere, Boğaz Dere, Oksüz Dere, Hara Dere, Zeytin Kolu, Yırtıklar, Yalının Deresi, Yanık Belen, Mezarın Üstü, İnli Belen, Bereket, evi, Koca Kağ..... gibi

MİLLÎ GÜNLER

Çok millîci olan Serdarlılılar, Millî günlerin köyde parlak bir şekilde kutlanmasına önem vermektedirler. Türkiye'den gelen heyetleri, her köyden önce köylerine davet ederek onlarla birkaç saat birlikte geçirmekten, onları ağırlamaktan sonsuz bir beğeni duyan Serdarlılılar, bu milliyetçi, konuksever davranışlarının karşılığını da görmektedirler. Örneğin: Köylerine davet ettikleri Muhafız Gücü, bir yıl sonra Kıbrıs'ta ikinci gelişlerinde köyün alanına dikilmek üzere, yanlarında Atatürk'ün tunçtan bir büstünü de getirmişler, köylüye armağan etmişlerdir. Bu büst Serdarlının Muhafız Meydanına büyük bir törenle dikilmiştir. Büstün sütununda şu sözler okunmaktadır:

"Ne Mutlu Türküm diyene
"Bir Türk Dünyaya bedeldir"
"Türk öğün, çalış, güven"
"Muhafız Gücü'nün armağanı"
"28 Mayıs, 1961"

Eskiden okulda kutlanan millî günler 28 Mayıs, 1961'den sonra Muhafız meydanında kutlanmaya başlanmıştır. Her evde bayrak ile Atatürk'ün resmi bulunmaktadır.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Çevresinde Angastina, Maratona, Pınarlı gibi Rum köyleri olan Serdarlının Rumlarla önemli bir alış-veriş yoktur. Rumlardan yalnız sürekli toprak satın almaktadırlar. Yıldırımcılık günlerinde Rumlarla aralarında çatışma olmamışsa da Rumlar, 80'lik bir köylülerini -Ahmet Veli Pire-Ergenekon'dan saman taşıırken av tüfeği ile vurarak öldürmüşlerdir. Öte yandan köyün çevresinde, iki Tirmenli Rumun ölüsü bulunmaktadır.

16 Ocak, 1963

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Sütlüce düz bir ova üzerine kurulmuştur. Köy minareli camisile, toplu bir görünümündedir. İlk Türk sakinlerinin Silifke, Karaman, Konya, Lazhiye, Hatay gibi Güney Anadolu bölgesinden gelmiş olduğu söylenen Sütlücede, çok eski yıllarda da yaşayanlar bulunduğu çevresindeki temellerle, kalıntılardan anlaşılmaktadır. Köyün içinde yapılan kazılarda çanak, çömlek, heykel gibi eski uygarlıklara değgin şeyler bulunduğunu söylenmektedir. Köyün içinde sarnıçlar, su kemerleri vardır. Söylendiğine göre bu sarnıçlarla Değirmenlik suyu, Mağusaya kimesine göre Salâmise akıtılıyormuş. Derler ki zamanın hükümdarı bu başarısından dolayı: "Ne Tanrı ne de daha önceki kiralılar Değirmenlik suyunu Mağusaya akıtamadı. Fakat ben akıttım." diye övünmüş. Hükümdarın bu övünmesi üzerine su hemen kesilmiş.

Venedikliler zamanında köyün bulunduğu yerde bir kilise ile çiftlik varmış. Kilisenin papazı ile çiftlik çok pireli imiş. Bundan dolayı çevredeki halk bu yere, pirelik anlamında Psillos ya da Psilyades demeğe başlamış. Zamanla bu ad, Rumların dilinde İpsilâdo, Türklerin dilinde de değgin, pireleri eksilmenmiş olan bu köye bugün, Sütlüce adı verilmiştir. Köylü; konuksever, iyiliksever, sütlü soy kişiler oldukları için bu ada hak kazandıklarını öne sürmektedir. Fakat bunun aksini de öne sürenler eksik değildir. Son 50 yıl içinde köyü iki kez su basmıştır. 18 Aralık, 1934 baskını yanan olduğu için, köylü bu tarihi unutmamaktadır. Bu yüzden bir ara köyün daha yukarıya taşınması ciddi olarak ele alınmıştı.

Türkler Sütlüceye yerleştikten sonra derelerine, ovalarına Türkçe adlar vermişlerdir. Örneğin: Sarnıç deresi, İnce dere, Kör dere, Cami deresi, Ada deresi, Yapı üstü, Tabana, Ova Mandra, Yukarı kıraç, Aşağı kıraç, Emince, Aşağı tarla, Maçalık gibi.

NUFUS

Köyün bugünkü nüfusu 500'dür. Kurtuluş savaşından sonra Türkiye'ye toptan, aylece göçler olmuştur. İkinci büyük savaştan sonra da Londra ile Avustralyaya çok genç gitmiştir. 1960 sayımında köyün nüfusu 455 idi.

İLÇE-YOL

Lefkoşa Karpaz asfaltı üzerinde olan köy Mağusa iline bağlıdır. Mağusaya 25, (yeni yoldan 20,) Lefkoşaya 21 mil uzaklıktadır. Evleri kerpiçten olan köyü, dere ikiye ayırmaktadır. İç yollar bu yıl asfaltlanmıştır. Ova yolları ise onarım istemektedir.

TOPRAK-TARIM

Sütlücenin 5 bin dönüm toprağı vardır. Köylü arpa, buğday, mercimek, yulaf, susam, zeytin tarımı ile uğraşmakta, tavukculuk (ilkel) kayvancılık yapmaktadır. Köyde 1000 baş davar vardır. Köylünün önemli bir kısmı kentlerde, kamplarda işçi olarak çalışmaktadır. Esasen köyü ayakta tutan da budur. Köyde 8 traktör, bir biçer döver, bir de harman makinesi vardır.

SU

Köyün sulama suyu yoktur. Köylü toprakları içinde artejiyen kuyusu açılmasını istemektedir. İçme suyu Ergenekon (Ayharida) köyünden künklerle getirtilerek köyün içine, 12 çeşmeyle dağıtılmaktadır. Fakat yaz-kış eksilmekte olan bu suyun artırılması için uğraşilmektedir. İçme suyu

yüzünden Ergenekonlular ile Sütlüceliler arasında sık sık dalagana olmaktadır. Dalagmanın nedeni: Çobanların davalarına su içirmek için künkleri patlatmalarıdır. Ne var ki bunu Ergenekonlular yalanlamaktadır. Eskiden köylü işme sularını kuyulardan elde etmekte idi.

OKUMA-YAZMA

Eskiden canide öğrenin yapılmakta olan köye, ilk erkek okulu 1913'de, Kız okulu da 1917 yılında açılmıştır. 1935-38 yıllarında 4 öğretmeni, 120 öğrencisi olan köyün; bugün 2 öğretmeni, 73 öğrencisi bulunmaktadır. Bunun nedeni, nüfusun o yıllarda daha çok olmasıdır. Köy çocukları ilk okulu bitirince 1910 yılında açılan Gönendere orta okuluna da gitmeye başlamışlardır. Köyün %90'ı okuma yazma bilmektedir.

CAMİ

Türkler bu yere, geldikleri yıllarda bir cami yapmışlardır. Köyün bugünkü minareli camisi Venediklilerden kalma bir kilisenin temelleri üzerine 1912 yılında yapılmıştır. Caminin 30 dönüm kadar tarlası bulunmaktadır. Onarıma muhtaçtır. Hocası vardır.

DOKTOR-EBE

Doktor için Serdarlı, ile Lefkonuk'a gidilmektedir. Gönendere ile Nergisli'de ebe vardır.

POLİS

Büyük bir Rum köyü olan Lefkonuktur. (2 mil)

TELEFON

Vardır. Köye geliş yılı: 1962'dir.

ELEKTRİK

Konmak üzeredir. Direkler dikilmiştir.

ŞİRKET

Köyde Kredi Şirketi vardır. Durumu ortadır. Şirkete taksitlerini ödeneğe geri kalmış pek çok köylü bulunmaktadır.

KAHVE-BAKKAL

Köyün 3 kahvesi, bir bakkalı, bir de Kooperatif Bakkaliyesi vardır.

MESLEKLER-SANATLAR

Köyde kasap, ayakkabıcı, yapıcı, dülger, berber, vardır. 1914 yılına değin köyde bir un değirmeni bulunmakta idi. Fakat şimdi başka köylere muhtaç olunmaktadır. O yıllarda çevrede salt, Lefkonukta un değirmeni bulunuyordu.

KULUP-BİRLİK

Köyde Sütlüce Güneş Spor kulübü ile Çiftçiler Birliği vardır.

TASİT

Köyde 3 yolcu, 3 yük, 6 da taksi bulunmaktadır.

POSTA

Köye pazardan ayrı her gün posta gelmektedir.

MİLLİYETÇİLİK

Eski Pehlivanları ile ad yapmış Sütlücenin sakinleri millici kişilerdir. Milli bayramları her yıl okulda kutlamaktadırlar. Çocuklar Milli oyunlar oynamakta, müsamere yapmaktadırlar. Bayrak ile Atatürk her evin kutsal süsüdür.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Köyün Rumlarla alış veriş verisi yoktur. Hele 1955'den bu yana arada bütün bağlar iyiden kopmuştur. Yıldırımcılık yıllarında Sütülcüceliler, kaç kez Pınarlı, Nergisli, Lefkonuk köylerindeki Türklerin yardımına muşlardır. Rumlarla aralarında önemli bir çarpışma olmadıysa da Lefkonuk Rumları, arabalarına iki kez bomba atmıştır.

Lefkonuk Türklerini köylerine taşıdıkları sırada atılan bombalar can kaybına sebep olmamıştır. Altınova (Mesarya) bölgesindeki bombalar göçmen ailesine ev yer vermiş olan Sütülcüceliler; silâhsız kardeşlerim arkaдан saldıran Rumları, unutmamaktadırlar. Bugün Sütülcücede 10 aile çok göçmen bulunmaktadır.

Ekim, 1962

NERGİSLİ

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Nergisli, Altınovada (Mesarya) küçük bir tepe üzerine kurulmuş, eski bir köydür. Köyün çevresinde bulunan eski para, iskelet, çanak, çömlek, süs eşyası, basamaklı mağaralar ile temellerden Nergislinin çok eski bir geçmişi olduğu anlaşılmaktadır. Köyün yarım mil batısındaki temellerle, Ayyorgi kilisesinin kalıntıları bize, köyün sonradan göçmenlere taşınmış olduğu düşüncesini vermektedir. Bizanslılardan kalma olan bu kilise toprak düzeyinden 3-4 metre aşağıdadır.

Köyde Venediklilerden kalma eski bir kuyu da vardır. Köylü buna Dolap Kuyu adını vermiştir.

Türkler 1571'den sonra Nergisliye Mersin ile Karaman dolaylarından gelmişlerdir. Türkiyeden gelen bu kişiler önceleri Görneç köyüne yerleşmişler, oradaki Hristiyanları kovmuşlardır.

Görneç yerleşen bu Türklerden yedi aile, az sonra aşağıya inerek, bugünkü Nergisliye yerleşmişler. Söylendiğine göre bu Türkler köyün bulunduğu arazi üzerine 7 çiftlik kurmuşlar, zamanla çoğalarak bugünkü köyü ortaya getirmişler. Eskiden ormanlarla kaplı olduğu söylenen bölge bugün ağaç yoktur. -0 zamanlar evlerin mertekleri bile ardiştan imiş.

Nergislinin eski adı Yenağradır. Rumlar köye Yenakra demekteler. Bol ürün veren, mahsûldar anlamında bir sözcüktür. Fakat Türkler, tarlaları kışın baştan başa nergislerle pamuk tarlaları gibi olduğundan, köyle rine Nergisli adını uygun görmüşlerdir.

NUFUS

Köyün 300 Türk, 310 da Rum nüfusu vardır. -1960 sayımında köyde 277 Türk 301 Rum bulunmakta idi- Köyde 1922 yılında kızamık salgını olmuş, 40 kadar çocuk ölmüştür. Köy bu hastalıktan, bir İtalyan doktorun çalışmasıyla kurtulabilmişti. Ayrıca sıtma köyde epeyi kırım yapmış nüfusun artmasını engellemiştir. Yurt içinde olduğu kadar, yurt dışında da pek çok Nergisli Türk vardır. Köydeki Rumların sayısı, eskiden çok azdı.

İLÇE-YOL

Nergislinin ilçesi Lefkonuk (4 mil), ili ise Mağusa'dır. (24 mil) Lefkoşaya 24 mil, en yakın Türk köyü olan Sütülcüye 3 mil uzaklıktadır. Köy Karpaz asfaltından üç mil içerdedir. Köyü Sütülcü yolu ile Ana yola bağlayan köy yolu topraktır, onarım istemektedir. Köylü bu yolun yeni

Mağusa yoluna değin asfaltlanması için uğraşmaktadır. Bu durumda köy Mağusaya 6 mil yaklaşmış olmaktadır. İç yollarının bir kısmı asfalt olan köyün evleri, hem taştan hem de kerpiçtendir. Ev yapısında kentleşmeye doğru bir gidiş vardır.

POLİS

Polis bir Rum köyü olan Lefkonuk'tadır. Köyde Polislik meseleler hiç denecek kadar az olmaktadır. 1902 yılından beri köyde öldürme olmamıştır.

TELEFON

Yıllarca uğraşmaktan sonra, telefonun köye gelmesi gerçekleştirebilir. Köye iki telefon birden getirilecek, biri Rum kesimine konacaktır.

ELEKTRİK

Nergisliye 1963-64 yılları içinde elektrik verileceği tasarlanmıştır. Şimdiki durumda en yakın elektrikli yer Lefkonuktur.

TOPEK-TARIM

Köyün 9 bin dönüm toprağı vardır. Bunun 880'ni, tahminen 7 bin dönümü Türklerindir. Köylü arpa, buğday, mercimek, burçak, vavetta, susam, nohut, tarımı ile uğraşmakta; kentlerde işçi olarak çalışmakta, küçükbaş hayvan beslemektedir. Köyde 2500 baş davar vardır. Bunun 1500'ü Türklerindir.

Köylü modern tarım araçları ile toprağını işlemektedir. Köyde Türklerle değgin 7 traktör, 4 biçir-döver, 4 harman makinesi, Rumların ise salt 6 traktörü vardır. Nergislide 600-700 dönüm toprağı bulunanların yanında hiç toprağı olmayan 25 kadar aile de vardır! Bunlar daha çok icarcılık, ortakcılık, çobanlık işçilikle geçinmektedirler. Eskiden ağaları çok olan köyün en ünlü ağası, Zaimler idi.

SU

Köyün içme suyu Değirmenlikten gelmektedir. 1956'da getirilmiş olan bu su, 25 geçme ile köye dağıtılmaktadır. Köylü daha önce içme suyunu Şeftali Kuyusundan elde etmekte idi. Nergisli'liler geçmiş yıllarda, çok su sıkıntısı çekmiş olan köylere de.

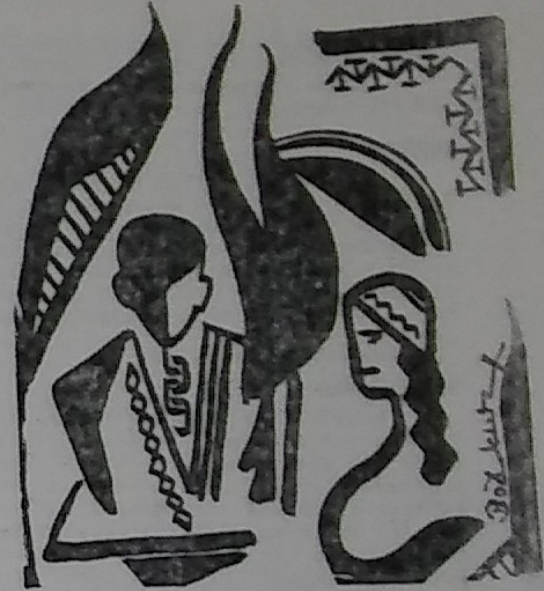
Köyde sulama suyu, artejiyen yoktur. Yapılan denemelerde bulunan suların hem acı hem de tuzlu olması köylünün bütün umutlarını kırmıştır. Bu yüzden köylüler kuyu çıkarmaya korkmaktadır.

ŞİRKET

Köyün kredi şirketi, bölgenin durumu en iyi olan şirketlerinden biridir.

KUÇUK ESNAF-SANATCI

Köyde Türklerin bir kahvesi, bir bakkalı, bir Kooperatif bakkaliyesi, demircisi, ayakkabıcısı, yapıcısı vardır.

Köy Ocağı: Bozkurt Tezel

BİRLİK-DEMNEK

Köyde Nergisli Türk Halk Ocağı Kulübü ile Çiftçiler Birliği'nin şubesi vardır.

SAGLIK

Nergislide Sağlık Yurdu yoktur. Köye doktor uğramadığı için köyde Lefkonuk, Mağusa ile Lefkoşadaki hastahanelere gitmektedir. Köyde Türk ebe vardır. Eskiden salgın hastalıkların bağ gösterdiği köyde bugün sağlık durumu çok iyidir. Nisandan Temmuz'a doğru köyde ve köyleri- bir çeşit kara sivrisinek saldırısına uğramaktadır. Bu nekler gündüzleri bulut gibi gezinmekte, geceleri ise gözükmektedir. Bir sayrılığa sebebiyet vermekte iseler de insanlarla, hayvanları tehliye etmemektedirler.

OKUMA-YAZMA

Nergisli'de çocuk okutmaya, ilk Hoca Hüseyin efendi başlamıştır. Uzun yıllar hem öğretmenlik hem de hocalık yapmış olan Hüseyin Efendi köyde ilk çocuk okutmaya 100 yıl önce başlamıştır. Önce cami bahçesinde yapılmış olan bir odada okutulmuş çocuklar, daha sonraki yıllar yeni yapılan okullarda okumuşlardır. Köye 4-5 kez ilk okul yapılmıştır. Köyde kız ilk okulunun açıldığı yıl, 1919-20 dir. 1955 yılında yapılmış olan ilk okulunun bugün 44 öğrencisi vardır. Okumuşu, yüksek öğrenim yapmış çok olan köyün %95'i okuma yazma bilmektedir.

CAMI

Köye ilk caminin 125 yıl kadar önce yapılmış olduğu sanılmaktadır. Bu cami 60 yıl önce köylü tarafından yıktırılarak, imece çalışmak suretiyle yeniden yapılmıştır. Caminin minaresi yoktur. İmamı hocası yoktur. Kimi yerleri onarım, boyama, istiyen caminin 7 dönüm toprağı vardır. Nergisli'ler dinde reform yapılmasına taraftardır. Ezanın Türkçe okunması, Kur'anın Türkçe yazılmasını, surelerin Türkçe söylenmesini istemektedirler.

TAŞIT

Köyde Türklerin 4 taksisi 3 de cipi vardır. Lefkoşaya Sütluçe, Mağusaya da Rumların arabasıyla gitmektedirler.

POSTA

Köye her gün posta gelmektedir. Posta torbasına Türkler karışmaktadır.

YER ADLARI

Nergislideki ova, tarla, dere gibi yer adlarının bir kısmı Türkçe, bir kısmı da yabancıdır. Örneğin: İnce dere, Kanlı dere, Kör dere, Karalı, Kör Ali, Mustafa Arkı, Beylik Arkı Boyacılar, Hüseyin Ağanın Arkı, Hasan Efendi Arkı, Şeftali Kuyuları, Kumsallar, Mercanlar, Tat Ali, Çaltık Kuyu, Çoban Mustafanın Mağarası, Lico, Gamilâ, Gudulli Deresi, Lakşa Deresi, Muttoğamara... gibi.

MİLLİ GÜNLER

Çok millîci olan köy, her millî Bayramın parlak bir şekilde kutlanmasına dikkat etmektedir. Bayram, okulda kutlanmakta, çocuklar millî oyunlar oynamakta, müsamere yapmaktadırlar. Köydeki bütün Türk evlerine o gün bayrak çekilmektedir. Her eyde Atatürk'ün resmi vardır.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Çoğunluğu Komünist olan köy Rumları ile, Türklerin önemli alış verişini yoktur. Ne var ki bir köyde yaşadıkları için, şu ya da bu sebepten birbirlerine yakınlaşmaya yükümlü kalmaktadırlar.

Yıldırımcılık günlerinde, Nergisli Rumları çevredeki Rum köyleri Türklerle saldırtmaya yeltenmişler hatta, Piperisterona, Lefkonuk, Pirga, Maratona köylerinden pek çok Rum bu amaçla köye gelmişlerdir. Fakat, bütün kışkırtmalara karşı Türklerle saldırtmaya cesaret bulamamışlardır. En sonunda köy ileri gelenlerinden bir heyeti Türklerle göndererek barış teklifinde bulundular. Rumların davranışlarını yakından izlemiş olan Türklerin, o sıralarda yardımına Serdarlı, Sütluçe, Gönendere köyleri koşmuştur.

Nergisli'nin çevresinde, Lefkonuk, Piperisterona, Pirga, Muselita Maratona, Pınarlı gibi Rum köyleri bulunmaktadır.

Ekim, 1962

KUZUCUKKUYUN ADI-TARİHÇESİ

Kuzucuk, Altınova'nın (Mesarya) doğusunda, Mağusa Körfezinden 2 mil içeride, düz bir ova üzerine kurulmuş bir köydür. Köyü şimdi büyük bir Rum köyü olan Trikom ile Pastyo'daki Türkler kurmuşlardır. Kuzucuk'un bulunduğu şimdiki yerde, o zamanlar su kaynakları olduğundan, Türkler bu yeri beğenmişler, toprağı işleme başlamışlardır. Sonra da bir bir aylece köylerini bırakarak, Kuzucuğa yerleşmişlerdir. Söylendiğine göre Türkler önce Boğaziçi-Kuzucuk yolu üzerine yerleşmişler sonra, Köyün şimdiki yerine inmişlerdir. Köydeki Rumlar ise Kuzucuk'a, Türklerden sonra, çevredeki Rum köylerinden, özellikle Aysergi'den göçerek yerleşmişlerdir. Köyün 250 yıl önce kurulmuş olduğu sanılmaktadır.

Rumların yıktığı evleri Gönüllü Ordusu tarafından yapılmaya başlanırken yaşıyan Kuzucuk'lu bir aile çadırları önünde

Köyün adının nerden geldiği bilinmemektedir. Köyün eski adı Arnayı idi. Arnay Kuzucuk anlamındadır.

NUFUS

Köyde 120 Türk, 350'de Rum nüfusu vardır. Yurt içi ile yurt dışına yapılan göçler yüzünden, köydeki Türk nüfusu uzun süre yerinde saymıştır. 1909 yılında baş gösteren Menencilik pek çok Türkün ölümüne yol açmıştır. Sıtma ise köyde uzun süre pek çok kırım yapmıştır. 1960 sayımında köyde 100 Türk, 308 Rum nüfusu bulunuyordu.

İLÇE-YOL

Köyün ilçesi Trikom (5½ mil), ili Mağusa'dır (10 mil). Lefkoşaya Karpaz yolundan 34 mil uzaklıktadır. En yakın Türk köyü olan Atlılara, ise 2 mil uzaklıktadır. Köy Karpaz asfaltı ile Sınırüstüne 3 mil, Boğaz-Mağusa asfaltına da 2 mil toprak yolla bağlanmaktadır. Köylü bu yolların asfaltlanması için uğraşmaktadır.

TELEFON

Vardır.

ELEKTRİK

Yektur. Köye 1963 yılı içinde elektrik verilecektir. Şimdilik Kuzucuk'a en yakın elektrikli köyler, Sınırüstü ile Aysergi'dir.

TOPRAK-TARIM

Köyün 3000 dönüm kırmızı, krem renkli killi, çok bereketli toprağı vardır. Bu toprakların 800 dönümü Türklerin geri kalanı da Rumlarla paylaşmışlardır. Köyün yer altı suları oldukça bol olduğu için köylü, domates, patates, arpa, buğday yetiştirmektedir. Türklerin köyde 350 baş davarı bulunmaktadır. Köydeki Türk çobanların sayısı 6'dır. Kuzucukta 200 dönüm toprağı bulunan Türkler yanında hiç toprağı olmayan ayleler de vardır.

SU

Köylü içme sularını evlerindeki kuyulardan elde etmektedir. Köyde 1963 yılı içinde başka yerden içme suyu getirilmesi düşünülmekte ise. Köylü bahçelerini kuyulardan motor ya da dolap ile çıkartılan su ile suvarmaktadır. Uzaktaki bahçelerine künklerle su akıtanlar da var. Söylendiğine göre eskiden köyde yer yüzünde çok su kaynağı bulunmaktaymış. Kuyular açılınca bu kaynaklar kurumuşlar. Köyün içinden geçen Haranga deresi, kışın taşınca köy topraklarını sulamaktadır.

ŞİRKET

Şirket 1960 yılında kurulmuştur. Şirkete bütün köylü borçludur.

KAHVE-BAKKAL

Köyün bir kahvesi vardır. Bakkalı yoktur.

TAŞIT

Köyde Türklerin 3 vanı, 2 motosikleti vardır.

Kuzucuk'ta Türklerin Evlerini yapan Gönüllü Ordusu Erlerinden bir grup

POSTA

Köye posta gelmemektedir. Posta torbasını Türkler her gün Mağusadan aramaktadırlar.

SAĞLIK

Kuzucuk'ta sağlık durum çok iyidir. Köye doktor gelmediği için köylü Mağusaya gitmeye yükümlü kalmaktadır. Köyün ebesi yoktur.

YER ADLARI

Köydeki ova, tarla, dere adları hem Türkçe hem de yabancıdır. Örnek: Kaniçlik, Akarsu, Bostenlar, Mağaralar; Parayis Kocşines, Ay. Pampo gibi.

OKUMA-YAZMA

Kuzucukta Türkçe öğrenim 1920 yılında başlamıştır. Köylü daha önce ya okumuyor ya da köydeki Rum okuluna gidiyordu. Şimdiki ilk okul binası 1935-36 yılında yapılmıştır. Bugün okulun 18 öğrencisi vardır. Köyün 490'ı okuma yazma bilmektedir.

CAMİ

Köylü incecik galıgarak eskiden bir küçük cami yapmış fakat, bu sonradan yıktırılarak yerine okul ile birlikte bir de cami (oda) yapılmıştır. (1935-36). Caminin ne imanı, ne de hocası vardır.

MİLLİ GÜNLER

Millî günler öğretmenin gücü nisbetinde parlak şekilde kutlanmakta, çocuklar şiirler okumakta, millî oyunlar oynanmaktadır. Köyde her evde bayrak ile Atatürk'ün resmi bulunmaktadır.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Çevresi Ayyorgi, Spatharigo, Aysergi, Limya, Milya gibi Rum köyleri ile çevrili Kuzucuk Türklerinin Rumlarla arası iyi değildir. Yıldırım-cılık günlerinde, köydeki Rumlar ile çevredeki Rumlar bir olup Türklere baskı yapmışlardır. Bu baskılara dayanamayan silâhsız Türkler 12.7.1958'de köyü boşaltmışlar, Mağusa ile Mehmetcik'e sığınmışlardır. Rumlar ise Türklerin arkada bıraktığı evlerini yıkıp yıkmışlar, kuyularını doldurmuşlar, bahçelerini mahvetmişler, ağaçlarını kesmişlerdi. Bir yıl köylerini, uzakta, gadırlar içinde göçebe gibi yaşamış olan Kuzucuk'lulara, Kıbden uzakta, Türk Kurumları Federasyonu "Gönüllü Ordusu" kurarak evlerini yeniden yapıp, hepsinin de köye yerleşmesini sağlamıştır. (*) Kuzucuk'un yapılmamasına Kıbrıs'taki bütün Türk köyleri hemen hemen katılmış, kimi kereste, kanış, kiremit, saman, alçı, kireç, çimento, tuğla, ekmecek, yiyecek, para vermiş; kimi ise usta, yapıcı, marangoz, işçi göndermiş; kimi de yük arabası ile kum, çakıl, taş, kaniş taşımıştır. Kıbrıs'ta ilk kez olarak Gönüllü Ordusu kurarak Kuzucuk'a 26 ev yapan Federasyon, daha sonra Piperisterona Türklerine ev yapmak amacı ile ikinci bir Gönüllü Ordusu kurmuş. Maratağa köyünü yaptırmıştır. O sıralar, Gönüllü Ordusuna katılan "erlerin" adları birer birer Nacak gıncesinde günlerce yayınlanmıştır. Bu köylerin yapılmasında, Gönüllü Ordusunun olumlu sonuçlar vermesinde önemli rol oynamış olan üç gönüllü Kumandanı -Cavid Ramadan, Ahmet Mutallip, H.M. Gültekin- burada anmak büyük bir değerlilik olacaktır.

Kasım 1962

(*) Gönüllü Ordusu köyü 30 Ağustos, 1959 Pazar günü yapmaya başlamış, 12 hafta sonra 15 Kasım, 1959'da inşaatı bitirmiştir.

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Karpaz bölgesinin en büyük Türk köyü olan Mehmetcik Kıbrıs'ta, Akıncılar ile Gönayeli'den sonra en büyük üçüncü Türk köyüdür. Yüksek bir ova üzerine kurulmuştur, Uzaktan heybetli, gururlu bir görünümü vardır.

Köyün içinde bulunan sinlerle eski yapı temellerinden, çanak çömlek kalıntıları buradan anlaşılmaktadır. Türklerin olduğu anlaşılmaktadır. Türklerin Mehmetciğe yerleşmeleri 1571'den sonra tahminen 1575 yılında olmuştur. Elde ettiğimiz bilgiye göre bu yere ilk yerleştiren Türkler, İstanbul Galata semtinden olup, 12 aile imişler. İstanbullu Türkler Venedikliler tarafından boşaltılmış olan bu yere yerleştikten sonra Galata semtine uyularak Galatya demişlerdir. Bugün ise köye Mehmetcik denilmektedir.

Köy içinde bulunan kimi yapılardan, Mehmetcik'in Osmanlılar zamanı bölgenin en önemli sül bir merkez olduğu anlaşılmaktadır. Hatta köyde bulunan kışlada pek çok Sudanlı ile Arabistanlıların çalıştırıldığı, Türkler Kıbrıs'tan ayrılınca bunların Mehmetcik'in yakınında, başka bir köy, -bugünkü Sazlıköy (Livatya)- kurdukları söylenmektedir.

NÜFUS

1960 yılında yapılan nüfus sayımında köyün nüfusu 1270 kişi olarak hesaplanmıştır. 1946 yılında ise köyün 1150 nüfusu vardı. Bugün ise Mehmetcik'in 1500 nüfusu olduğu söylenmektedir. Köyden, çegitli nedenle yüzünden zaman zaman önemli göçler olmuştur. Nüfusta önemli bir artış olmaması bundandır. Örneğin: 1934-35 yıllarında Türkiyeye 50 aile, son 5 yıl içinde de Londraya birçok aile göç etmiştir. İşsizlik, topraksızlık yüzünden kentlere yerleşenlerin sayısı ise çok kabardır.

İLÇE-YOL

Mağusa iline bağlı olan köy, Mağusadan 25, Lefkoşadan 47 mil uzaklıktadır. Köy Karpaz asfaltına iki mil uzunluğunda dört yolla bağlanmaktadır. Bu yollardan 3 yıl önce açılmış olan asfalt, ötekileri topraktır. Köy ayrıca toprak yollarla çevresindeki bütün köylere bağlanmaktadır. Sokakları asfalt olan köyün, ova yolları onarım istemektedir. Evler taştan, avlulu, birçoğu planlı kent evleri gibidir. Köy genel olarak bir ilçe görünümündedir.

POLİS

Köyde Polis Karakolu vardır.

TELEFON

Yıllarca telefonsuz bırakılan bölgedeki bu en büyük Türk köyü bugün telefona kavuşmuştur.

ELEKTRİK

Bölgede elektrik yoktur. Fakat Mehmetcik'te özel bir elektrik santrali bulunmaktadır.

TOPRAK-TARIM

Yüksek bir ova üzerinde kurulmuş olan köyün Kuzeyindeki topraklar kırmızı, Güneyindeki topraklar ise akitir. Geniş toprağa sahip olan köyün, bugün 14 bin dönümün üstünde toprağı vardır. İngilizlerin Kıbrıs'ta resmen ellerine geçirmelerinden sonra- Birinci Büyük savaştan sonra- köylünün elinden pek çok toprak çıkmış, hepisi de çevredeki Rumlara geçmiştir. Bu toprakların bir kısmı daha sonra geri alınmışsa da geri kalan kısmını almak mümkün olmamıştır.

Bugün köyde hiç toprağı olmayan 20-30 ailenin yanında, 300-400 dönüm toprağı bulunan kişiler vardır. Köylü daha çok arpa, buğday, yulaf, susam, tütün, pamuk, zeytin, keçi boynuzu (harnup) tarımı ile uğraşmaktadır. Bahçecilik su olmadığı için gelişmemiştir. Hayvancılık önemlidir. Köyde 3 bin baş davar, 500 baş ip keçisi, 100 kadar da inek bulunmaktadır.

Köylü çokluk modern araçlarla tarım yapmakta, yapacağı gübre, ilaç kullanmaktadır. Bugün köyde 45 traktör, 4 biçer döver, 1 biçer bağlar, 3 harman, 13 tohum saçma makinesi bulunmaktadır.

SU

Bu büyük köyün en büyük sıkıntısı sudur. İçme suyu komşu köy Yedikonak'tan gelmekte fakat, köye yetmemektedir. Suyun akmadığı günler bile olmaktadır! Bunun için köylü suyun artırılması için didiniyor. Şimdiki kuyulardaki suyun artma olanağı yoksa, Yeşilköy'den ya da Büyükkonaktan köye su getirilecektir. Köylü bugün içme suyunu, köyün batısında bulunan kuyulardan eşeklerle evlerine taşımaktadır. Oysa her evde çeşme bulunmaktadır!

Köyde birçok kuyu bulunmakta ise de önemli sulama suyundan yoksundur. Su için köyde önemli bir araştırma yapılmamıştır. Kuyuların suyu kekreler. Köy toprakları içinde geniş, fakat çukur bir arazi vardır. Kışın yağın yağmurlar burada birikmekte, bir göl yapmaktadır. İlk bahar ortalarına değin içinde su bulunan bu yere köylüler "göl" demektedirler. Fakat göl'ün toprağı tuzlu olduğu için işlenememektedir.

ŞİRKET

Köyün Şirketi, bölgenin en büyük, en kuvvetli Türk şirkettir.

KUÇUK ESNAF-SANATCI

Köyde beş kahve, bir bakkaliye şirketi, iki bakkal, beş terzi, bir ayakkabıcı, bir demirci, iki marangoz, üç mannav, beş kasap, iki berber, altı yapıcı ustası, bir lokanta, üç meyhane; ayrıca köyde un değirmeni, pamuk makinesi, benzin istasyonu, sinema bulunmaktadır.

Mehmetcik köylüleri, Segimler sırasında adaylarla bir kahvenin çardağı altında konuşurken.

SAGLIK

Köyün sağlık durumu iyidir. Eskiden sıtma köyde epeyi kırıncıydı. Şişek hastalığı beş göstermiş ise de uzun yıllardan beri köyde ne de salgın hastalık görünmüştür. Köyde sağlık yurdu vardır. Bu yapılmıştır. Doktor haftada bir köye uğramaktadır. Sağlık yurdunda da li bir ebe bulunmaktadır.

OKUMA-YAZMA

Memetçikte 6 öğretmeli büyük bir ilk okul ile 9 öğretmenli bir orta okul vardır. Köyde öğrenimin tarihi çok eskidir. Söylendiği köyde 150 yıldan beri öğrenim yapılmaktadır. Rüstiye (ortaokul) ise 100 yıldan beri öğrenci yetiştirmektedir. Ortaokula Karpaz köylerinden çok öğrenci devam etmektedir. Okulun 100'den fazla öğrencisi vardır. Orta okul binası eski olduğu için, yeni bir okul yapılması düşünülmektedir. Bu düşüncenin bir kaç yıl içinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Köyde ilk okul ile ortaokuldan ayrı bir de Köy Kadın Kursları okulu vardır. Bu okul 1961 yılında açılmıştır. Köy kızları ile kadınları bu okuldan çok yararlanmaktadırlar. Köyde okuma yazma bilmiyen sayılı birkaç kişidir!

CAMI

Köyün, 1860'da köylü tarafından imece çalışması ile yapılmış, minareli bir camisi vardır. Köyün daha önce aynı yerde minaresiz eski bir camisi bulunmaktaydı. Şimdiki caminin şerefesi üzerinde bir takım oyma şekiller göze çarpmaktadır. 1907 yılında köyde cami yüzünden büyük bir dalaşma olmuştur. Köylü buna, gericilerle ilericiler, ya da zenginler, yoksullar dalaşması denilebileceğini söylemektedir. Zenginler, yoksul köylülerin öğrenim yapmasını istememekte, yoksullar ise köyü ilerletmek, bilgisizliği köyden sökmek istemektedirler. Bu yüzden yoksul köylüler zenginlere karşı birleştiler. Zenginler ise yoksul çocuklarının camide okumalarına izin vermediler. Hatta yoksulların okuduğu ezanı zenginlerin okumalarına izin vermediler. Hatta yoksullar saynamaya başladılar! Bu yüzden aynı anda aynı camide iki ezan birden okunur, iki hocaya birden uyulur oldu! Bu hal caminin içinde kavgaya yol açtı. Yoksullar, Tanrı evinde günah işlemektense ayrı bir yerde ibadet etmeği uygun buldular. Köyün içinde başka bir yere cami yaptılar. Fakat bu kez, yoksullara önderlik yapan köylüyü zenginler tüfekle vurdurarak öldürttüler! Bu olay köylüyü iyiden birbirine soktu. En sonunda yoksullar üstün geldi.

1000 kişiyi alabilecek büyüklükte olan camide eskiden Kadı Vekili oturmakta, bütün Karpaz bölgesinin dini işlerine bakmakta idi. Caminin malı vardır.

TAŞIT

Köyde 2 yolcu, 3 yük arabası ile 5 taksi vardır. Yolcu arabalarını birikişusaya, ötekisi de Lefkoşaya işletmektedir.

POSTA

Köye her gün posta gitmektedir.

BİRLİK-DERNEK

Köyde Çiftçiler Birliği ile İşçiler Birliğinin şubeleri vardır. Her iki birlik te aynı binadadır. Köylü 8 bin liraya büyük bir birlik binası yapmıştır.

YER ADLARI

Köydeki ova, dere, tepe, tarla adlarının bir kısmı Türkçe bir kısmı da yabancıdır. Örneğin: Gülemez, Yanık orman, Sırtlar, Bahçecik, Güllü, Bağlar, Kumlar, Hristiyan Merası, Cibo; Dumbarga, Angarga, Gapsa gibi.

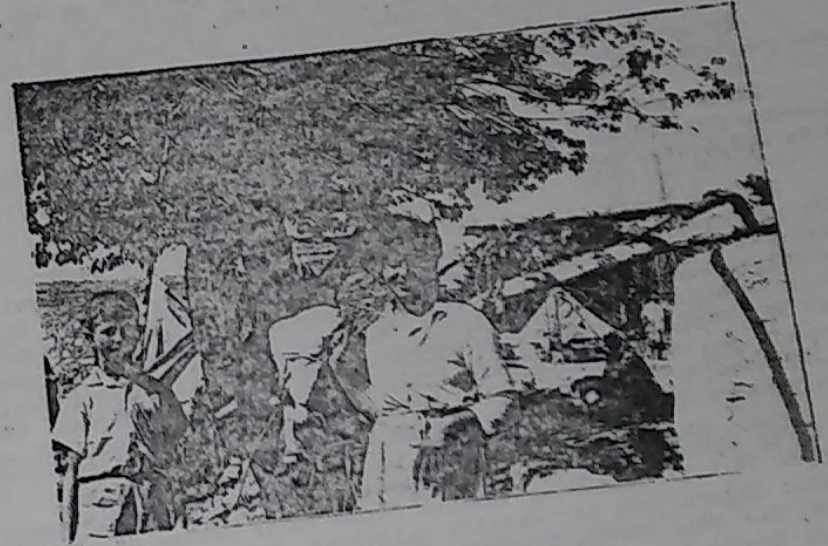
MİLLİ GÜNLER

Mehmetçik köyü milliyetçiliği, batırlığı ile tanınmıştır. Köyde millî günler köyün Taksim alanında kutlanmaktadır. İngiliz zamanında bu törenlere okulların katılmasına izin verilmemesine rağmen köy gençleri millî günleri kutlamaktan, asla kaçınmamışlardır. Her millî günde köyde millî oyunlar oynanmakta, müsamereler tertip edilmektedir. Her evde bayrak ile Atatürkün resmi bulunmaktadır.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Mehmetçik, Tavros, Otluk, Büyükkonuk, Yedikonak, Ziyamet (Leonarisso), Konyalık gibi çoğunluğu Rum olan köylerle çevrili olduğu halde köy halkı Rumlarla önemli hiç bir alış verişte bulunmamaktadır. Yıldırımcılık yıllarında Rumlarla aralarında bir çatışma olmuşsa da, Köy toprakları içinde bir Türk bir de Rum Elü bulunmuştur. Mehmetçikliler çevredeki Türklerin birçok kez, yardımlarına koşmuşlardır.

Kasım, 1962

YEŞİLKÖYKÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Yeşilköyün eski adı Ayandroniko: Köyün içinde bulunan bir taşın gelmektedir. Rumlar bu taşın Ayoz Androniko demektirler. Söylentiye göre bu taş kutsal Androniko'nun taşı imiş; Özdeğ adı taşıyan bir kilisenin içinde imiş. Kilise yıkılınca taş açıkta kalmış. Yerine de başka bir kilise yapmak mümkün olmamış. Rumlar birkaç kez bu taşın yanına kilise yapmak istemişlerse de köydeki Türkler buna izin vermemişlerdir. Şimdi bu taşın, hem Rumlar hem de Türkler kutsal gözle bakmakta, üzerine mumlar yakmakta, adakta bulunmaktadırlar. Taş Rumlar için Ayoz, Türkler için de yatır (evliya)dır.

Adriya burnundaki Abostol Andriya da hem Türkler hem de Rumlar için kutsal yerdir. Burada yatan kişi Kıbrıs'ı almak için gelen Rum komutan Arap Kumandanlardan biri imiş. Gemide suları bitmiş, tıyafalardan erileriyle Andriya burnuna çıkmışlar. Oradaki kaynaktan su içerken kumandan düşüp ölmüş. Adamları kendisine basit bir sin yaparak hareketine devam etmişler. Zamanla, Müslümanlar burayı arayarak buradan, Hristiyanlar burayı hem kaynaktan yararlanmak hem de toprağı elde etmek için kutsal yer yapmışlar. Rumlara göre burada Abostol Andriya adında bir papaz yaşamakta imiş. Bu papaz körleri, topalları, taları iyi etmekle ün yapmış. Ölüncü kendisini pınarın yanına götürmüş. Zamanla Ayios (Yatır-Evliya) olmuş. Batıl inançlı Türkler der ki: Bu yatırın üzerine Rumlar kara örtü örtterlmiş fakat, yatır der ki: kabul etmez, gece kalker üzerindeki kara örtüyü atar, üzerine yatmaz yazarmış. Bu da yatırın Müslüman olduğunu ispatlamış. Bugün de hem Türkler hem de Rumlar için bu yer kutsaldır. Abostol Andriya hakkında pek çok öykü vardır. Güya her hangi bir yerden Abostola bir adakta bulunulur, denize şişe içinde yağ atılırsa bu yağ doğru oraya gider, Abostol'daki kilisenin çanları çalmaya başlar, papazlar da: "Gene adak geldi" diyerek kıydan yağ şişesini alırlar. Gene derler ki, bir baba kör çocuğunun gözlerinin açılması için Abostola bir dana adanmış. Giderlerken, tam Abostolun yakınında çöğün gözleri açılmış. Bunun üzerine baba: "Mademki gözlerin açıldı. Dama kurban etmemize lüzum yok" demiz, geri dönmüş. Fakat geri dönmesi birlikte çocuğunun gözleri yeniden kapanmış. Bir daha da açılmamış.

Köy bugünkü adına; Yeşillikinden, suyunun bolluğundan, bahçelerinin çokluğundan ötü hak kazanmıştır.

Köyün çevresinde bulunan birçok çanak, çömlek, heykel gibi kalıtlardan Yeşilköyün eski bir tarihe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Köyün M.Ö.450'de kurulduğunu öne süren kişiler bile vardır.

Türkler Kıbrıs'ı aldıktan sonra Yeşilköye bir iki Türk ailesi gelip yerleşmiştir. O süreler bu yerde kimse yokmuş. Şimdi kuyulardan motorlarla çıkarılan su, o zamanlar bir pınardan kayıyormuş. Bataklık olan bölgelerde sineklerin çokluğuna, sıtmanın kırılcılığına rağmen Türkler üremeğe başlamışlar; 200 yılda 7 aile olmuşlar. Daha sonra kıredeki Rum köylerinde susuzluk yüzünden köylerini terkederek Yeşilköye yerleşmeğe başlamışlar. İngilizin Kıbrıs'a gelişiyle de köydeki nüfus üstünüğünü elde etmişler. -gene Özdeş devrede, Melanargada çok az Rum bulunurken bugün o köyde hiç Türk kalmamıştır-.

Yakın zamana değin içinde Değirmenlikteki gibi pınar bulunan Yeşilköyde 39 değirmenlik su varmış- bugün sular derine düşmüş; yalnız Aya Fodini Mağarasında bir sızıltı kalmıştır. Her mağaraya, her pınara her taşa, her köşe bucağa bir kutsallık, bir Ayo etiketi yapıştırmış usta olan Rumlar bu yere de bir Ayo kulpu bulmuşlardır. Güya bu mağaradan sızan su, körlerin gözüne sürülürse, gözleri hemen açılır. Bunun için Ayafodini mağarası, ziyaretçisi bol bir yerdir.

Denizden; Kuzeyden 3. Güneyden 4 mil içeride olan Yeşilköyün çevresi ormanla kaplıdır.

NUFUS

Köyde 470 Türk'e karşılık, bin kadar Rum vardır. Son beş yıl içinde Türklerden 50'yi aşkın kişi dışarı ülkelere göç etmiştir. Daha eski yıllarda ise sıtma, köyü kırıp geçirmişti. 1960 sayımında köyde 434 Türk, 771 Rum nüfus vardı.

İLÇE-YOL

Mağusa iline bağlı olan köyün ilçesi Yalüsadır. Mağusaya uzaklığı 35, Lefkoşaya 57, Yalüsa'ya 3 mildir. Köyün iç yolları ile Avtepe'ye giden 3 millik yolu asfalt değildir. Bunların asfaltlanması

için köylü uğraşmaktadır. Köyün evleri taştan olup hepsi avlulu, hepsi bahçelidir.

TOPRAK

Köyde Türklerin 6 bin dönüm toprağı vardır. Bunun 3 bin dönümü köy içinde, 3 bin dönümü de Avtepe ile Kuruova taraflarında Elisi bölgesindedir. Köy içindeki toprakların bin dönümü baştan başa bahçeliktir. Bu bahçelerde yetiştirilen başlıca ürünler: Kolakas (çok meşhur) fasulya, patates, bakla, soğan, her türlü göveri, arpa, buğday, yulaf, tütün, zeytin, keşiboynuzu (harnup), limongil, zerdali, erik, nar...dır.

Yeşilköyde hayvancılığa gün geçtikçe önem verilmektedir. Şimdiki durumda her evde cins 3-4 ip keçisi, inek beslenmektedir. Köy ormanla çevrili olduğundan sürü halinde davar besliyen yoktur. Köyde arıcılığa da son yıllarda çok önem verilmiştir. Yeşilköyde Türklerin 3 traktörü, 3 harman makinesi, bir biçer bağları vardır.

Yeşilköy, toprağı en kıymetli köylerin başında yer almaktadır.

SU

Yeşilköy denince Karpaz bölgesinde ilk akla gelen "su"dur. Denilebilir ki bu köyde su'dan bol bir nen yoktur. Köyün altı sanki denizdir. Şimdiki durumda, hükümetin açtığı kuyulardan ayrı köyde Türklere ait 63 motorlu, bir o kadar da küçük, Rumlara ait de 43 motorlu bir o kadar da küçük su kuyusu vardır. Hükümet, daha da kuyu açmak istiyen Türklere izin vermemektedir. Karpaz bölgesinin 15 köyüne ne içme suyu borularla bu köyden akıtılmaktadır. Yalüsa, Aya Triyadas, Kaleburnu, Kuruova, Avtepe, Neta, Votilağa, Boltağı, Vasili, Ziyamet (Leonariso), Balalan, Komyalık, Tavro, Vogalida... köyleri gibi. Ünmüşdeki yıllarda bu köylere Mehmetçik, Batırık, Gastriya köylerinin de eklenmesi beklenmektedir.

Her ev, kendi evindeki kuyuların suyunu kullandığı için köyde çeşme yoktur. Gene her ailenin bahçesinde kuyu bulunduğu için köyde iskaiye de bulunmamaktadır. Fakat Türkler iskaiyenin, kendileri için daha yararlı olacağına inandıkları için, bu yolda çalışmalara bağlamağı tasarlanmaktadır. (Köy Rumlarının iskaiyesi vardır.)

DOKTOR-EBE

Doktor ile ebe Yalüsa'daki hastahanededir. Köyde ebe yoktur.

MAHKEME

Köyde Mehkeme vardır. Köylü, eski okul binasına 75 lira masraf yaparak, bu mahkemenin açılmasını sağlamıştır.

İŞ BULMA DAİRESİ

Yeşilköyde, birçok köylerimizin aksine bir de iş bulma dairesi vardır. Köylü bu daireyi kendi emekleri ile kurmuştur. Yönetim Kurulu her hafta toplantı yapmaktadır.

POLİS

Büyük bir Rum köyü olan Yalüsadadır. İçinde görevli iki Türk Polis vardır.

TELEFON

Köyün Rum semtinde telefon vardır. Köylü Türk Sentine de telefon konması için uğraşmaktadır.

ELEKTRİK

Karpaz bölgesinde elektrik yoktur. En yakın elektrikli yer beğazdır.

POSTA

Her gün köye posta gelmektedir. Türklerin posta torbası 1963 yılında Posta Kaleburnu yoluyla geleceğinden posta günleri üçe düşecektir.

SİRKET

Vardır. Köylü borç taksitlerini muntazam ödemektedir.

KAHVE-BAKKAL

Köyde bir kahve, bir de şirket bakkaliyesi vardır.

TASİT

Türlere ait köyde 3 yük, bir yolcu arabası ile 2 van, bir taksit bulunmaktadır.

OKUMA-YAZMA

Yeşilköyde öğrenim 100-120 yıl önce başlamıştır. Uzun yıllar çocuklar Melanarga, Boltaşlı, Gilâmenos, Avtepe köylerinden okumak için Yeşilköye gelip-gitmışlerdir. Bugün köyde 1961 yılında yapılmış yeni ilköğretim okulu vardır. Okulun 90 kadar öğrencisi bulunmaktadır. Köyde okuma yazma bilmiyen çok az kişi vardır.

CAMİ

Köyün 147 yıl önce yapılmış, bir camisi vardır. Eskiden minaresi olan bu caminin minaresi, basamakları dışarda olduğu için yıkılmış, bir daha da yapılmamıştır. Camiye ait 30 dönüm tarla, 10 kadar keçi, nuzu ağacı vardır.

MİLLİ GÜNLER

Milli günler okulda öğretmenlerin gücü nisbetinde parlak geçmektedir. Okulda yapılan törenlere köy halkı da katılmaktadır. O gün evlere çekilen bayrakların yemyeşil bahçeler arasında dalgalanması köye başka bir güzellik, başka bir özellik vermektedir. Atatürk her yerde olduğu gibi Yeşilköyde de evlerin baş köşesini süslemekte, köy çocukları köy gençliğine ışık tutmakta, onlara yön vermektedir.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

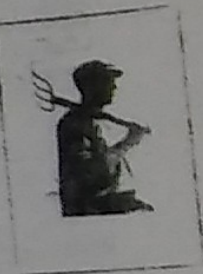
Köyde Türk-Rum sentî ayrılığıdır. Böyle olmakla birlikte Türklerle Rumlar arasında alış veriş olmaktadır. Yıldırımcılık günlerinde iki unsur üç kez karşı karşıya gelmiş, hatta birbirlerine karşılıklı bombalar atmışlardır. Fakat Rumlar, Türklerin tarlalarındaki ekin kalemlik ile, boş bir evi de yakmaktan nedense o günlerde fayda ummuşlardı. Rumların, Türkleri ayaklandıran en ciddi saldırısı, kolakas çapalarken iki Türk çocuğuna tüfekte ateş etmeleri olmuştur. Bunun üzerine Rum sentine yürüyen Türkleri, ancak araya giren İngiliz askerleri durdurabilmiştir.

Yeşilköyün çevresinde Yalûsa, Melanarga, Vasilaga, Boltaşlı, Vasili, Ziyamet, Gilâmenos gibi Rum köyleri vardır.

Kasım, 1962

BALALAN**KÖYÜN ADI- TARİHÇESİ**

Balalan Beşparmak dağlarının Güneye bakan eteklerinde kurulmuştur. Çevresi, tepelerle çevrilidir. Arazi bu tepeler arasında, çanak görünümündedir. Türklerin Kıbrıs'a gelmesinden sonra kurulmuş olan şimdiki köy, daha önce Venediklilerle Lüzinyanlar zamanında Beşparmakların Kuzey eteklerinde kurulu imiş. İlk gelen Türkler de bu yerde bir süre yaşamışlar. Fakat Venedik korsanlarının kıyı köylerine, dolayısı ile Balalana saldırıya başlamaları üzerine köy, Beşparmakların Güney eteklerine taşınmıştır. Köyün eski yerindeki temellerle kalıntılardan üç kez yer değiştirdiği anlaşılmaktadır. Köyün, Karamandagelen üç ayleden ürettiği bu aylelerin büyümesi üzerine köydeki Hristiyanların çevredeki köylere kaçıkları söylenmektedir. 100 yıl öncesine değin köyde birkaç Hristiyan aylesinin yaşadığını hatırlayanlar bulunmaktadır.

Köyün bulunduğu tepeler eskiden çınarlık imiş. Söylendiğine göre köyün eski adı olan Blâdanisyo bundan gelmekteymiş. Son yıllarda köyün adı Balalan olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklik yaşadığımız yıllarda olmuştur da, Balalan adının nereden geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Köylünün arıcılıkla, balcılıkla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Yalnız çanak gibi görünen araziye bitkiler, bereketli, verimli yada petek anlamında Balalan denilmiş olabilir.

İLÇE-YOL

Köy Mağusa iline bağlıdır. İlçesi büyük bir Rum köyü olan Yalûsadır. Mehmetcik (Galatya) yolu ile Mağusa'ya 33 mil uzaklıktadır. Yalûsaya uzaklığı 11 mil, Mehmetcik köyüne ise 5 mildir. Köylü Mehmetcik yolu ile Ziyamet (Leonariso) yolunun (2½ mil) asfaltlanmasını istemektedir. Köy tarlalarına giden Deniz yolu da, onarıma muhtaçtır. Yedikonak (Eptakomi) ile Konyalık yolları ise (hükümet yoludur) bakımsızlıktan kapanmış durumdadır. Köy yamaç üzerinde olduğu için, içinden bir anayol geçmektedir. Öteki yollar ise hem dar hem de kullanışsızdır. Evler taşandır.

NUFUS

Köy 400 nüfusludur. Kıbrıs'ın her yanına dağılmış pek çok Balalanlı vardır. Köyden dış ülkelere göç eden yoktur. Nüfus 1960 sayımından 388 idi.

TOPRAK

Köyün beş bin dönüm toprağı vardır. Gıftçılık ile hayvancılık köylünün başlıca uğraşlarıdır. İşçi olarak çalışanlar da az değildir.

Pamuk, tütün, arpa, buğday, yulaf, çavdar, burçak, zeytin, harnup, limongil, kayısı, fasulya köyün başlıca ürünleridir. Son yıllarda köylü bağcılığa önem vermiştir. Köydeki davar sayısı 2500 civarındadır. Köyde 8 traktör, 3 harman makinesi, 4 orak makinesi bulunmaktadır. Köyde düzeltilmesi gereken epeyi arazi vardır.

SU

Köyün içme suyu Yeşilköyden gelmektedir. Her eve dağıtılmış olan bu su, 1962 yılında köye getirtilmiştir. Daha önce su ihtiyacı kuyulardan elde edilmekte idi. Köy sulama suyundan yoksundur. Toprak killi olduğu için, su arastırması yaptırmaya köylü çekinmektedir.

OKUMA-YAZMA

Köyde eskiden beri öğrenim yapılmaktadır. 8 yıl önce yapılmış olan yeni ilk okulda bugün 70 öğrenci okumaktadır. Köylü okumaya, yazmaya öğrenime önem vermektedir. Okumaları ile ağırlı derecede sünen, hatırlanılan bu köyün en kötü yanı halkının Türkçeden çok Rumca konuşmasıdır. Köyün %70'i okuma- yazma bilmemektedir.

CAMI

Köyün minaresiz fakat güzel bir camisi vardır. 80 yıl önce yapılmıştır. 20 cümme tarla, 5-6 zeytin ağacı vardır. Camiye minare eklenmesi için bir zamanlar plan yapılmışsa da, bu çaba sonuç vermemiştir.

DOKTOR-EBE

Köye doktor gelmemektedir. Bunun için Yalısaya, Mehmetçiğe, Makara ya gidilmektedir. En yakın ebe Mehmetcik'tedir. Köyün sağlık durumu iyidir. Eskiden sıtma ile trahom köyde salgın halde idi.

POLİS

Mehmetçiktir.

TELEFON

Yoktur. En yakın telefon Ziyamet (Leonarisso) ile Mehmetcik köylerindedir.

ELEKTRİK

Bütün Karpaz Bölgesi elektrikten yoksundur.

POSTA

Köye Pazartesi, Çarşamba, Cumartesi günleri Posta gelmektedir. Posta torbası ayrıdır. Köylü her gün posta istemektedir.

TASİT

Köyde üç yolcu arabası, birkaç taksi bulunmaktadır.

ŞİRKET

Vardır. Durumu iyidir.

KARVE-BAKKAL

Köyün 3 kahvesi, 3 bakkalı bulunmaktadır.

MİLLİ GÜNLER

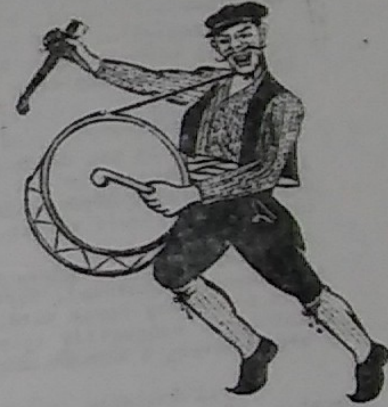
Milli günler okulda, öğretmenlerin gücü nisbetinde kutlanmaktadır. 0 gün evlere bayraklar çekilmekte, okul süslenmektedir. Çocuklar milli oyunlar oynamakta, müsamere yapmaktadırlar. Bayrak ile Atatürk her evde bulunmaktadır.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Balalanlılar eskiden Rumlarla iyi geçinmekte idiler. Fakat Yıldırıncılığın başlaması, her iki unsuru birbirinden uzaklaştırmıştır. Bugün Türklerle Rumlar arasında mal alış verişine başlamıştır. Köyün yakınında Ziyamet, Komyalık, Gilanemos, Yedikonak, gibi Rum köyleri vardır. Yıldırıncılık yıllarında köy epeyi korkulu günler geçirmiş, hatta Ziyametten gelmesi beklenen tehlikeye karşılık Mehmetcikten birkaç kez yardım istemiştir. Bugün köyde, Vasili ile Gilanemos'tan gelme üç göçmen ailesi bulunmaktadır.

ALANIÇIKÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Köyün eski adı Klavya, Romalı Prenses Klavidiyas'un adından gelmektedir. Söylendiğine göre Klavidiyas sık sık hava tebdili için Kıbrıs'a gelir Klavya topraklarında, deniz kıyısına yaptırdığı sarayda kalırmış. Bu sarayın temelleri kıyıda, Taglık mevkiinde hala durmaktadır. Bu yüzden köye o zamanlar Klavdiye adı verilmiş; sonradan bu Klavya şeklini almıştır. Bu gün ise köye Alaniçi denilmektedir.

Köyün içinde birçok paralar, heykeller, çanak, çömlekler, süs eşyaları bulunmuştur. Köyün çevresinde 7 kilise kalıntısı vardır. Söylendiğine göre çok eskiden burda 7 küçük köy varmış. Klavya bu 7 köyün birleşmesinden ortaya gelmiş. Gene söylendiğine göre Klavya o kadar çok zenginmiş ki, yedi yıl kıtlık olsa geçinecek paraları bitmezmiş. Kıbrıs düğmanlar tarafından ele geçirildiğinde, Klavyalıları bütün altınlarını, 7 kulplu bir kazana koyarak, iki zeytin ağacının arasına gömmüşler. (Altın dolu bu kazanı bulmak için sonradan, köyde yabancılar araştırma yapmıştı.)

Türkler Kıbrıs'ı aldıkları sırada, Klavyada Hristiyan köylüler yaşamakta idi. Türkler Klavyaya yerleşmeğe başlayınca bunlar Vuda köyüne göç etmişlerdir. Bugün köyde Rum yoktur. Köyde Bizanslılardan kalma iki kilise vardır. Bunun biri yıkılmış ötekisi ise cami yapılmıştır. Üzerindeki 1117 tarihini okumak mümkündür.

NÜFUS

Köyün nüfusu 720'dir. 1951 yılında 540 nüfusu olan köyün son 5 yıl içinde epeyi kaybı olmuştur. Bu kayıp yurt dışına göç şeklinde olmuştur.

İLÇE-YOL

Lárnakaya bağlı (6 mil) olan köyün iç yolları 1959-61 yıllarında asfaltlanmıştır. Fakat Leynosun-Lárnaka asfaltından köye ayrılan bir millik yol topraktır. Alaniçi'yi komşu köylere bağlayan yollar ise hem toprak hem de çok bozuktur. Çamlıbel (Pirga)-Alaniçi arasındaki yolun yarısı yapılmıştır. Köylü öteki yarısının da yapılması için uğraşmaktadır. Şimdiki durumda bu yoldan ne traktör ne de hayvanlar geçebilmektedir. Mormenekşe-Alaniçi yolu da esaslı onarım istemektedir. Aletirke yolu üzerindeki köprü tehlikelidir. Köyün ova yolları ise berbattır. Köylü, Gondoloz yolu çok berbat olduğu için o mevkiideki tarlalarını işleyememektedir.

Köyün evleri kerpiçten yapılmıştır. Yeni evler ise kent evleri gibi olup, taştan ya da tuğladan yapılmışlardır.

Alaniçi, Lefkoşaya Lárnaka yolundan 31 mil, Limasol yolundan ise 36 mil uzaklıktadır.

POLİS

Polis eskiden büyük bir Rum köyü olan Aradipte idi. Bugün ise köy Lárnaka Polisine bağlıdır.

TELEFON

Köye telefon 1962 yılında konmuştur.

ELEKTRİK

Alaniçi'ne 1965 yılına değin elektrik verilecektir. Köylü elektrik için baş vurmamak kapı bırakmamıştır. Köye en yakın elektrikli yerler Larnaka ile Aradip'tir.

TOPRAK-TARIM

Köyün 15 bin dönüm kadar toprağı vardır. Köylü bu toprakların önemli bir kısmını son 10 yıl içinde Rumlardan satın alarak denize değin dayanmışlardır. Köyün Mormenekşe, Cite, Menevi, Bahçalar, Aletirke köylerinde epeyi malı vardır.

Köylü arpa, buğday, vigo, böğrölce, burcak, yulaf, susan, bağ keçi boynuzu (harnup), zeytin, yetiştirmektedir. Hayvan beslemektedir. Köyde 6 bin baş davar vardır. Su olmadığı için bahçecilik gelişmemiştir. Fakat köyde bahçecilik için kımıldama vardır. Alaniçinde 20 traktör, 3 biçer-döver, 1 harman makinesi, 6 saman yapan varıl bulunmaktadır.

20 yıl öncesine kadar ağalar köyü olan Alaniçinde bugün ağa kalmamıştır. Köyde 300 dönüm toprağı olanlar yanında topraksız 15 kadar ayle vardır.

SU

Köyün içme suyu 3 mil batıdan, Stavro Manastırının toprakları içinden çıkan kaynaktan elde edilmektedir. Künklerle akıtılan su, 16 çeşme ile köye dağıtılmaktadır. Köye ilk içme suyu 1951'de, ikincisi ise 1958'de getirilmiştir. Daha önce içme suyu köydeki kuyulardan elde edilmekte idi.

Köyde sulama suyu yoktur. Köyün Gafkalyacık mevkiinde bir su bulunmuşsa da bu sudan yararlanma yoluna henüz gidilmemiştir. Bu su için köylü Hükümetle uğraşmaktadır. Köylü Alaniçiye 2 artejiyen açılmasını istemektedir. Köy topraklarından geçen Küçük dereden (Pirga deresi) köylüler epeyi yararlanmaktadırlar.

ŞİRKET

Köyün durumu iyi, bir şirketi vardır. Köyün hemen hepsi bu şirkete borçlu durumdadır.

KÜÇÜK ESNAF-SANATCI

Köyde 2 kahve, 3 bakkal, 1 şirket bakkaliyesi, 2 kasap, 2 berber, 1 ayakkabıcı, 4 yapıcı ustası ile bir un değirmeni vardır.

BİRLİK-DERNEK

Köyün Yıldız Spor Kulübü vardır. Bu kulübün oyuncuları çevredeki köylerle maç yapmaktadırlar. Kulübün küçük bir kitaplığı vardır.

SAGLIK

Köyde sağlık yurdu yoktur. Köye doktor uğramadığı için köylü Larnakaya gitmektedir. Ebe yoktur. Köyün sağlık durumu çok iyidir.

OKUMA-YAZMA

Alaniçi'de Osmanlı devrinden beri öğrenim yapılmaktadır. Eski-den köydeki birçok ev okul olarak kullanılmıştır. Bir ara camide de öğrenim yapılmıştır. Köye okul olarak ilk bina 1923'de 1932'de yapılmıştır. O zamanlar Aletirkede okul olmadığı için çocuklar Alaniçi'ne

okumağa gelirlerdi. Bugün okulun 90 öğrencisi, üç öğretmeni vardır. İki yıl önce açılmış olan Köy Kadın Kurslarının ise 40 kadın öğrencisi vardır. Köyün %90'ı okuma yazma bilmektedir.

CAMİ

Köyün camisi vardır. 1117'de Bizanslılar tarafından yapılmış olan bir kilise cemiye döndürülmüştür. Antikalar Dairesi buna itiraz etmiş ise de, köylü bildiğini okumuştur.

Caminin 21 dönüm tarlası, 100 kadar da zeytini vardır.

TASİT

Köyde 3 yolcu, 4 yük arabası ile 5 taksi vardır.

POSTA

Köye Pazartesi, Çarşamba, Cumartesi günleri posta gelmektedir.

MİLLİ GÜNLER

Milliyetçi olan köyde, milli günler çok parlak bir şekilde kutlanmaktadır. Her milli günde öğrenciler milli oyunlar oynamakta, müsemmereler yapmaktadır. O gün köy-baştan başa Bayraklarla donatılmakta, okullar süslenmektedir. Her evde bayrak ile Atatürkün resmi bulunmaktadır.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Alaniçililerin Rumlarla alış-verişi yoktur. Köylü oldum olası Rumlara karşıdır. Hele hırsızlıklar ile ünlü olan Aradip ile Limbiyalılarla çok çekişmeleri vardır. Üteki Rum köyleri ile de toprak, keçi yaşı, vergi yüzünden başları derttedir.

Yıldırımcılık günlerine Alaniçililer Lârnakadaki Türklerle, çevredeki Türk köylerine tellim destek olmuş, Rumların her hangi bir saldırısına karşı onları korumuştur. Lârnakadaki Türk-Rum çatışmasında, en önemli rolü Alaniçililer oynamıştır.

17 Aralık, 1962

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ-GEÇİRDİĞİ EVRELER

Bağlarbaşı Leymosun ilinin Yalova, Düzkeya, Binatlı köylerinden sonra en büyük Türk köyüdür. Karlı dağın tepeleri üzerine kurulmuş olan köyün ilk adı Malya idi. Malya adının nereden geldiği üzerinde epeyi yorum vardır. Bunların en usa yakın olanı şunlardır:

Eskiden, 1600 yılında köyün $1\frac{1}{2}$ mil kuzeyinde dere yatağında Maledi adında bir manastır varmış. Zamanla köyün şimdiki yerine birkaç çoban ev, ağıl yapınca manastır adamları bu yere, Maledi'ye uyularak Malya demeğe bağlanışlar.

İkinci yorum: Malya'nın ilk sakinleri çoban imiş. Her bir çobanın yüzlerce koyunu varmış. Koyunlar köye gidip gelirken ovadaki çalılara süründüklerinden tüyleri çalılara takılır kalırmış. Yolu her köye düğün, çalılar üzerinde yün gördüğü için bu yere yünü bol, koyunu bol anlamında Malya demişler. Malya Rumca yün demektir.

Üçüncü yorum ise şu: Köyün çok malı varmış. - Köylülerin halâ çevredeki 20'ye yakın köyde yüzlerce dönüm malı vardır- Bu yüzden "Malya köy" anlamında Malya denilmiş.

Köy sonradan, ikinci yoruma uyularak Koyunlu adı verilmiş, fakat köylü bu adı beğenmiyerek, Bağlarbaşı'nda karar kılmıştır. Köy, hem tepe üzerinde, hem de taşı toprağı baştan başa bağlarla kaplı olduğu için bu ad, köye uygun gelmiştir.

Bağlarbaşı'nın içinde bulunan birçok eski yapı kalıntılarından, köyün eski bir geçmişi olduğu anlaşılmaktadır. Köyde Luzinyanlardan kalmak olduğu sanılan Oğlaci kilisesinin temelleri halâ durnaktadır.

Bağlarbaşı'lı olan Süleyman Nesip Atay bey, gençliğinde, öğretmen iken (yıl 1930) köyü ile ilgili olarak derlediği özel notlarında şöyle demektedir:

"Luzinyanlar zamanında Malya Şarki bir kasaba halini aldı. Birkaç kilisesi, bir de hamamı vardı. Hamamının harabesi olan hafriyat edilmektedir. Venedikliler Kıbrıs'a geldikten sonra Luzinyanlar çekildiler. Venedikliler yerleşti. Bundan sonra Malya gerilemeğe başladı. Türkler Kıbrıs'ı aldıktan sonra Venedikliler her yeri boşalttıkları gibi Malya'yı da büsbütün boşalttılar. Bu sebepten gelen Türk askerlerinden bir kısmı buraya yerleşti, Mamafi bu köyün gelişmesi için kâfi değildi. Hükümetin mecburiyeti sayesinde Türkiyeden bir çokları gelip yerleştiler. Kendilerine lüzum görülen sanatkârlar için, etrak köylerden bir Rum sabancı, bir kunduracı, bir de hayvan bekçici getirdiler. Malyadaki Rumlar da bunlardan geldi. Türkiyeden Hükümet mecburiyeti ile gelen Hacı Ahmet, (*) evvelâ Evdim'e gelmişse de, Evdim'in havasını ve suyunu beğenmediğinden orayı terk ederek Malya'ya gelip yerleşti. Hacı Ahmet zengin olduğu ve aylesi de 9 erkek ve 4 kızdan ibaret olduğundan evlâtlarını yetiştirmek için külliyetli miktarda mal satın aldı. Maledi manastırından suyu papaza tamamen kes- biraz su istedi. Suyu ilk olarak arklarla Malya'ya getirdi. Mamafih halk bu verilen az su ile geçinemediğinden suyu papaza tamamen kes-tiler. Papaz meseleyi mahkemeye havale etti. Kıbrıs Mahkemesinde

(*) Hacı Ahmet'in ünvanı Kulumâ idi. İki kardeşi ile Kıbrıs'a gelmiş, biri Lâptâya yerleşmiş ötekisi de Akaça Peristeronasına.

kazandı. Dâvâ İstanbul'a istinaf oldu. İstanbuldan, manastırı ve köyü görüp, mahallinde tetkik etmek için hâkim geldi. Hâkimin geleceği güne kadar, Hacı Ahmedin icbarı ile halk köyü bahçelerle bir cennet haline getirdi. Gelen Hâkim gördüğünde: "Türkiyede bir çok yerler gezdim. Böyle şirin bir yer görmedim. Böyle bir köyün susuz bırakılıp ta, şu manastıra su verilmesini uygun bulmam demiş ve suyun verilmesine karar vermiş.

"Bir müddet sonra Hacı Ali Ağa isminde büyük bir zengin, toprak künklerle suyu köye getirdi ve iki çeşme yaptırdı. Hacı Ali Ağadan 80 yıl sonra köyün zenginleri maden künklerle suyu getirip her tarafa çeşmeler yaptırdılar. İşte böylece Malya terakki etti."

Bu notlarda: Köye ilk yerleşen Türkün Hacı Ahmet olduğundan, manastırın suyunu köye onun getirdiğinden söz etmektedir. Fakat köyde; Bağlarbaşına ilk yerleşen Türkün, Hasan Vurga (Dağarcık) adında bir Yeniçerinin olduğundan, Manastırdaki suyu papazdan onun aldığından söz edilmekte; üstelik şöyle bir de öykü anlatmaktadır:

Hasan Vurga'nın kendi gibi Yeniçeri iki kardeşi varmış. Birinin lâkabı Hasga, ötekini Birino imiş. Üç kardeşin silâhlı adamları ile arap hizmetçileri varmış. Bunlar bölgeyi ellerine geçirmişler, kendilerini bu yerin hâkimi ilân etmişler. Hükümet üzerlerine bir birlik yollamış. Fakat askerlerin elinden yere düşen Türk bayrağını, at üzerinde dört nala koştururken kılıcı ile eğilip alan bu kardeşlerin ustalığına, yiğitliğine, bayrak sevgisine hayran olan birlik kumandanı üç kardeşi Osmanlı Hükümetine affettirmiş, Üç kardeş af olununca silâhlarını bırakmışlar. İkiisi Bağlarbaşına kalmış. Birisi de Yerovasına gidip yerleşerek insan gibi yaşamağa başlamışlar. Bir gün Hasan Vurga Yerovası'na gitmiş, kardeşine konuk olmuş. Giderken de yanında, kardeşine bir tulum şarap götürmüş. Kardeşi "Bu ne zahmet kardeş" demiş "Tulumda şarap getireceğine boş getirseydin. Giderken burdan su doldurur Malya'da içerdin" kardeşinin bu sözlerine iğverliyen Hasan Vurga Bağlarbaşına dönünce, Vancelli (incil) mevkiindeki Ay. Yorgi manastırının papazı ile sıkı fıkı arkadaş olduğu halde hiç konuşmamış. Papaz paska günü hellimli çörek yaparak Hasan Vurga'ya yollamış. Fakat Hasan Vurga almamış: "İstemem" demiş. Papaz arkadaşının bu davranışına şaşmış. Vasa'dan eşeğe binerek gelmiş.

Papaz: "Ne oldu sana Hasan? Hellimli bittami neden geri gönderdin?"

Hasan: "Ben böyle arkadaşlık istemem." demiş papaza. "Biz burada susuzluktan kan ağlıyoruz, sen dost olduğumuz halde bize manastırdan su vermiyorsun!"

Hasanın bu sözleri üzerine papaz:

"Üzüntün bu mu Hasancığım?" demiş. "Sen su istedin de ben sana vermedim? Adamlarına emret ark kazsınlar, bir miktar su vereyim size!"

Papazın bu sözleri üzerine Hasan Vurga köylüyü seferber etmiş. Suyun çıktığı Maledi mevkiinden köyün çıkış yeri olan üst başına değin arklarla suyu getirmişler. Fakat bir süre sonra köyün nüfusu arttığı, suvarılan yerler çoğaldığı için su, köye yetmemeğe başlamış. Papazdan daha su istemişler. Bu kez papaz: "Veremem" demiş. Bunun üzerine Hasan Vurga suyu zaptederek hepsini köye akıtmış! Papaz da mahkemeye baş vurmuş.

Y E R O V A S I

TASIT

Bağlarbaşı taşı çok olan köylerden biridir. Bölgede Kıbrıs ile motorlu taşıt getiren Köy Bağlarbaşıdır. 1919 yılında köye gelen bu taşıt mobil şevredeki Türk-Rum köylüler görmek için Bağlarbaşı'na gelir. yoldan geçerken önüne çıkar hayretle bakarlar. Bugün köyde 12 taksit, 2 van, 3 cip, 3 taksi, 2 yolcu arabası vardır. Köy dışında ise köylülerden çok taşıt bulunmaktadır.

OKUMA-YAZMA

Köyde çok eskiden beri öğrenim yapılmaktadır. Köydeki bugünkü okulu 1929-30 yıllarında yapılmıştır. Eskiden Cinusa'daki Türk çocukları Bağlarbaşı'na okumaya gelirlerdi. Bugün bu köyde Nefret Kasın adında bir Türk kalmıştır! Okulun 84 öğrencisi, 3 öğretmen vardır. Eskiden orta okulu (Rüştiye) da bulunan köyün, yüzde 90'ını okuma yazma bilmekteydi. Köyde Köy Kadın Kursları okuluna bütün kadınlar devam etmektedir.

CAMI

Köyün minareli, eski bir camisi vardır. Son yıllarda yıktırılarak yeniden yaptırılmış olan caminin 9 dönüm bağı, 12 dönüm tarlası, bir dükkânı, bir boş arası, mezarlığı, Susuz köyünde zeytinleri vardır.

Köy camisinin, yapılmasıyla ilgili olarak, oldukça ilginç bir söylü vardır:

Bağlarbaşı'nda çok eskiden cami olmadığı için köylü Bayramlarda Pahnâ, Esentepe ya da Ceylan köylerine giderlerdi. Köylüler bir bayram Ceylan (Gilan) köyüne gitmişler. Namazdan sonra iki köy arasında gürültü yapılmış. Bu gürültülerde Pehlivanları ile ünlü olan Bağlarbaşı'lılar, Ceylanlı güreşçileri yenmişler. Bu yenilgi Ceylanlıların fenasına girmiş. Bağlarbaşı'lılara kötü sözlerle saldırmışlar:

"Yabancı köpeğin kuyruğu bacaklarının arasında olur" demişler. Bu söze, Bağlarbaşı'lılar içerlenmişler, yaya olarak köye dönerken karar vermişler! "Gider gitmek köyümüze cami yapacağız." Köye girerken omuzlarına birer taş almışlar; Köyün içindeki bir araya -kimin olursa olsun- atmışlar. Temelleri hemen kazmaya başlamışlar. Kısa süre içinde caminin inşasını bitirmişler! -Bugün Pahnâda hiç Türk yaşamamaktadır. Ceylan ise çok az Türk kalmıştır!-

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Türkler bütün ticarî alış-verişlerini Rumlarla yapmaktadırlar. Köylünün bu alış-verişi Leymosuna bir Türk İçki Fabrikası kurulana dek sürecektir. Yıldırımcılık günlerinde Köydeki Rumlar ile aralarında bir çarpışma olmuştur. Rumlar bir ara korkarak köyü terketmeye kalkışmışlar da Türklerin iyi niyeti, barışçı davranışları sayesinde köyde kalmışlardır.

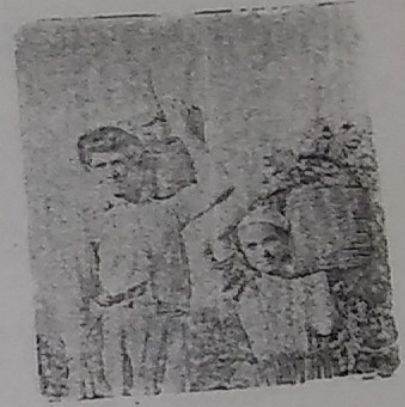
MİLLÎ GÜNLER-MİLLİYETÇİLİK

Köyde eskiden beri millî günler kutlanmaktadır. Her millî günde okulda müsamere yapılıyordu, millî oyunlar oynanmaktadır. 1934 yılında da köy öğretmenî Süleyman Nesip Altay Bey okulda çocuklara müsamere yaptırırken iki perde arasına Türk bayrağı astığı için polis tarafından yakalanarak sorguya çekilmiş, Bayrak derhal indirilmiştir.

Bağlarbaşı'lılar, Türkiye'deki Kurtuluş Savaşı sırasında köy Rumları ile epeyi çekişmişlerdir. Rumlar, Yunanlar İzmir'e çıkıp, Ankara'ya yürüdükleri sırada sevinçlerinden bayram yapmışlar, Türklerle alay etmişler. Fakat sonradan Trikopis esir düşünce Türkler onlara incitmeğe başlamışlar. Köyün Türk kahvesinin önündeki iri dut ağacının üstüne, hem Türk bayrağını çekmişler. Bu bayrak günlerde ağacın üstünde, dalgalanmış.

KOYUN ADI-TARİHÇESİ

Dağlar arasında, Yerovası deresinin açtığı koyak üzerinde kurulmuş olan Yerovası; yeşil, kavak ağaçları ile dolu güzel görünümüne bir Türk köyüdür. Hele Tranzena'dan yüz metre aşağıya yeşillikler arasından girilerek düğün suyu, köye ayrı bir özellik vermektedir. Köylüler bu suya, yatağına düştüğünde başka bir su ile birleştiğinden, Varcisa demektedirler. Bu suyun, üstünden atlayarak yere düştüğü iri, heybetli kayaya da Nihitiye (Yarasa) demektedirler. Bu kayaya bu adın verilmesinin başlıca nedeni, kaya üzerindeki mağaralarda binlerce yarasanın yaşamakta olmasıdır. Söylendiğine göre köyün eski adı olan Yerovası Yarasa sözcüğünden gelmektedir. Bir başka söylentiye göre de Türker Kıbrıs'ı aldığı anda burada Hristiyanlar yaşamakta imiş. Türkler bir çok köylere olduğu gibi, buraya da yerleşmeğe başlayınca Hristiyanlar köyden kaçarak üç mil ötede Vasa köyünü kurmuşlar. Türklere bırakarak kaçtıkları eski köylere de Yerovası demiye başlamışlar. Bunun sözlük anlamı Eski Vasa demektir. Berler ki köyü, fi tarihinde, Vasa adında bir kadın kurmuş.

Yerovası'na gelerek yerleşen ilk Türklerin demircilikle uğraşan sanatçı kişiler olduğu söylenmektedir. Bu demirciler 7 aile imişler. Hem demircilik hem de çiftçilik ile geçiniyorlar mış. Her aylenin Yerovası deresi boyunca uzanan büyük çiftlikleri varmış. Şimdi içinde 4-5 Rum ailesi yaşayan Tranzena o zaman bir Türkün çiftliği imiş. Bölgede başka demirciler olmadığından, bütün Baf ile Leymosun köylülerinin saban, nal, mih, tencere, kazan, sac, kap, teker, dingil, koğum araçları gibi bütün gereksinimlerini bu Türk demirciler yapmaktamışlar. Bunun için işleri yetiştiremediklerinden Afrikadan, Sudan'dan bir çok zenci satın alarak köye getirmişler, yanlarında işletmeye başlamışlar. Bundan dolayıdır ki bu günkü köy halkının pek çoğunun rengi koyu esmerdir.

Köyde Ayios Yeoryios adında bir kilisenin kalıntıları bulunmaktadır. Lüzinyanlar zamanında bölgenin en büyük köyü olduğu söylenir. Yerovasında o sıralarda birçok kilise varmış. En büyük kilisenin son altından iri bir çana bulunmakta imiş. Halk bu çana Hiriso Kampana (altın çan) diyor.

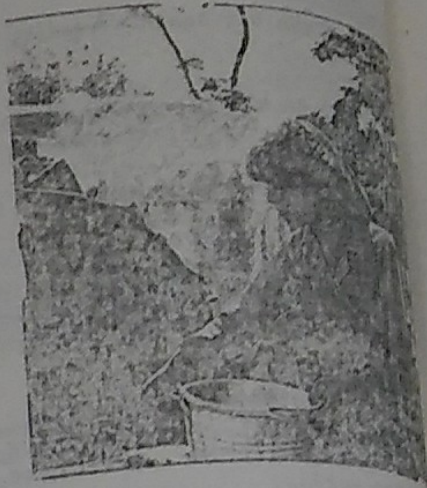
Dağlar arasında olan köy, güneşi ancak doğduktan 3-4 saat sonra görmektedir. Hele kışın güneşin yüzünü köylü 9.30 da görebilmektedir.

Yerovası'nın 1952 yılına değin hiç bir köye yolu yoktu. Köylü keçi yollarından yaya olarak, ya da eşeklerle Bağlarbaşı ile Ceyhan'a gidip gelmekte idi. Köylü bu durumu Eokacıları bozguna uğratmak için Kıbrıs valisi olarak getirtilen Sir John Harding'e bir mektupla bildirmişler. Harding 20. yüzyılın ikinci yarısında yolsuz bırakılmış bu köye, helikopter ile gelerek yeni okulun bahçesine konmuş, köylü ile konuşmuş, arazi üzerinde incelemede bulunmuş, sonra da Komiser Williams'a köye yol yapılması için emir vermiş. Bunun üzerine yol yapımına başlanmış, önce Ceyhan yolu bitirilmiş, sonra da Bağlarbaşı. Ama köyün, Bağlarbaşı yoluna bağlanması ancak 1955'de, Yerovası deresi üzerine, derne çatma askeri gereçlerle bir köprü yapılmasından sonra olmuştur. Köylü bu köprüye, bir değerbilirlik örneği olarak Williams Köprüsü adını vermiştir.

KÜYÜN ADI-TARİHÇESİ

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Arnavut burnu ile Pomo bur-
nu arasındaki körfeze adını vermi-
ş miği bulunan köyü çok eski geç-
miş yıllar bşlgenin en önemli en
büyük köyü larek kalmış olan
Altıncık 1904 yılına değin ilçe
Havenını korumuş fakat, bu tarih-
ten sonra, Linni madeninin de-
iştirilmesiyle bağlatılmasıyla,
birden bire köyüüp gelişen
Poliiye üstünüğünü kapırmış-
tır. Ne var ki Altıncık'ın ilçe-
liğinden alınmış olmasına
rağmen bşlgedeki köyler gene
onun adıyla anılmaktadır.

Dolaplı bir kuyudan su dolduran
kızı

[illegible]

Türklerin Kıbrıs'ı aldıkları sırada Altıncıkta Venedikliler bulunmaktaydı. Fakat Türklerin geliri ile, bir çok yerlerde olduğu gibi, köylerini Türklerle bırakarak kaçmışlardır. 1571'den beri sakinleri Türk olan Altıncık'tan, adı üzerinde geçitli söylentiler vardır. Köyün içinden geçen dereye, altın gibi parıyan maddeler olduğundan bu denli altın dere anlamında Kırsöf denmiş. Köy de bu adla anılmaya bağlanmış. Fakat zamanla bu ad Kumsarın dilinde kayımsa anlamına gelen Hrisofos Türklerin dilinde de Hirsöf şekline almış. Bir başka söylentiye göre Köyde kırk sofa ile kırk sofa varmış. Bu sofular çok kokuk severmiş. Geleni gödeni iyi ağırlarlar, onlara yer gösterirlermiş. Bu davranış ile kırksöfular bölgede ad yapmışlar. Zamanla kanu dilinde köy, Kırsöf lerin köyü anlamında "Kırksöf" olarak anılmaya bağlanmış. Fakat Hums etkisiyle bu ad Hirsöf halini almış. Bugün köye Altıncık denilmektedir.

İLÇE-YOL

İLÇE-YOL
Poli'nin 2 mil Güneyinde olan Altıncık Baf ilçesine bağlıdır. Poli ile Kasabaya asfalt bir yolla bağlı olan köy; Kasabadan 23 mil, Lefkoşa'dan da 73 mil uzaklıktadır. Köydeki evlerin çoğu kerpiçten ve hemen hepsi avluludur.

NÜFUS

NÜFUS
Köyün 300'ün üstünde nüfusu vardır. Fakat bitişigindeki Kervanyolu da (Karamulloz, Karamulla demektir) hesaba katılırsa bütün nüfusu 400'ü bulmaktadır. Geçmiş yıllarda satma ile menenjit çok kurt yaptıği için Köyün nüfusu uzun süre yerinde saymış; daha sonra da pek çok Altıncıklı Linnî medeni sayesinde gelişen Poliye göç etmiştir.

TOPRAK-TARIM

TOPRAK-TARIM
Küyün 6 bin dönüm toprağı vardır. Bunun 2 bin dönümü çevre köylerdeki Rumlara, güc eden Türkler tarafından satılmıştır. Çok bereketli bu topraklarda, Altıncılıkılar, buğday, arpa, bögürölce, güveri,

limongil, zeytin, keçiyoynuzu, badem yetiştirmektedirler. Köylünün toplam 800 baş çavarı bulunmaktadır. Genel olarak köylü çiftçilik, hayvancılık, maden işçiliği ile uğraşmaktadır. Köyde 3 traktör ile 2 harman makinesi vardır.

SU

SU Kötü suyu, Argogelami (Yabanikamış) mevkiindeki 4 kuyudan elde edilmektedir. 7 çeşme ile köye dağıtılan bu su, yazın çok azaldığı için, artırılmasına çalışılmaktadır. Köylü, yukarıda adı geçen mevkiye 2 kuyu daha açılırsa, su sıkıntılarının giderilebileceği düşüncesindedir.

Köylü sulama suyu olarak Garilli, Gasrapbi, Çerepça derelerinin suyundan yararlanmaktadır. İkisi yaz kış, biri yalnız kışın almakta olan bu derelerin suyu köylüye yetmemektedir.

Köylü suyla sulanmaktadır. İkinci yarıyılın sonundan yararlanmaktadır. İkinci yarıyılın bu derelerin suyu köylüye yetmemektedir.

Yapılan araştırmalarda köy toprakları içinde su bulunduğu, yerleri ile tesbit edilmisse de, bugüne değin hiç kazma denemesi yapılmamıştır. Köylü, köyllerine bir artejiyen kuyusu açılmasını istemektedir.

Altınca; Mirmişler

OKUMA-YAZMA

OKUMA-YAZMA

Bölgede okula kavuşmuş ilk köylerden biri olan Altınca; Mirmikof, Aysiyeros (Demirci), Skulli köylerindeki Türkler okumaya gelirlerdi. -Bu köylerden Skullide şimdi Türk kalmamıştır. Mirmikof'ta ise ne Türk ne de Rum vardır. -Yüz yıldan beri öğrenim yapılmakta olan köyde bugün 1950'de yapılmış bir ilkokul vardır. 73 öğrencilidir. İki öğretmeni bulunmaktadır. Köyde okuma-yazma bilmiyen çok az kişi kalmıştır.

CAMÍ

CAMI
Venediklilerden kalma sağlam yapılı bir kilise, minare ile kubbe eklenerek camiye döndürülmüştür. Arka duvarı onarım, 3-4 merteli değişime istiyen caminin 20 dönüm tarlası, 45 zeytini, 37 keçiboynuzu vardır. 1901 yılında yıldırımın yıkılan minaresi yeniden yapılmıştır. 1953 Baf yer sarsıntısında da cami önemli hasara uğramış fakat, onarılmıştır. Caminin okul olarak kullanıldığı yıllarda olmuştur.

Eskiden çok dindarı, sofusu, hocası, hacısı bulunduğu söylenen Altıncıkta, bölgedeki Türk köyleri için şöyle bir taglama dillerde dolaşmaktadır:

Mağundanın ağası
Plâtusanın keli
Malatyanın hasisi
İstinconun cömerti
Zahargenin hırsızı
Melandranın murtadı
Saramanın yavası
Tremetuganın cıncısı (*)
Evretunun gıngenesi
Karamullezin mullâsı
Kırksöfunun sofusu

(*) Tremetuga atlılarıyla Gavur İmamı ile ünlüdür. Osmanlı idaresine 130 yıl kadar önce bağ kaldırmış olan bu imam; Altıncık ile dolaylarına ele geçirmiş, bölgede bir süre hakimiyet kurmuş, halkı soy- muş, ezmiş, igkencelerle öldürmüş, sorusuz sualsiz asmıştır. Halk, zalimliginden dolayı kendisine Gavur İmam adını vermiştir. Bu imam, bütün Kıbrıs'a hâkim olma amacı ile Mısra gitmiş, Mısır Hıdivini Kıbrıs'ı almayı teşvik etmiş, Hıdivde "Sen kimsin" diyerek imama tut- tuğu gibi Kıbrıs'a göndermiş. Gavur imanın sonu, boğdurulma sureti ile ölüm olmuş. Gavur imanın, Tremetuganın en yüksek yerinde bulunan evi bugün kahvehane mahkeme yeri de öğretmen evi olarak kullanılmaktadır.

DOKTÖR-EBE

Ebe ile doktor için Peliye gidilmektedir.

SİRAET

Köyün kredi şirketi vardır. Durumu orta olan bu şirkete Karayolları da bağlıdır. Dağılmadan önce Demirci de şirkete bağlı idi. Şirkete tahsitlerini ödeyemiyen çok köylü vardır.

POLİS

Polis, Polidedir (2 mil)

TELEFON

Vardır.

POSTA

Köye hergün posta gelmektedir.

ELEKTRİK

Bölgeye henüz elektrik gelmemiştir. Polide özel elektrik tesisi vardır.

TASİT

Köyde bir van, 4 taksi vardır. Köylü Lefkoşaya Kalkanlı, Kasaba da Malatya otobüsü ile gitmektedir.

KAHVE-BAKKAL-KULUP

Köyün bir kahvesi, 2 bakkalı, bir Kooperatif Bakkaliyesi bir Halk Kulübü bulunmaktadır.

SANATÇI

Köyde bir marangoz, bir yapıcı, iki ayakkabıcı, iki de berber vardır.

MİLLİYETÇİLİK

Altıncık, milliyetçi uyanık, Türkçü bir köydür. 1922'de Kurtuluş Savaşı zaferini, İzmirin Kurtuluşunu, Cumhuriyetin kuruluşunu daha yıllarda kutlamağa başlamışlardır. Pek çok evde Türk bayrağı ile Atatürk resmi bulunmaktadır. Milli bayramlar okulda, parlak bir şekilde kutlanmaktadır. O gün öğrenciler milli oyunlar oynamakta müsamereler yapmaktadırlar.

TÜRK-RUM YAKINLAŞMASI

Çevresi Gudi, Steni, Protromi, Truşa gibi Rum köyleri ile çevrili olan Altıncık tethişçilik yıllarında Rumların her hangi bir saldırısına uğramamıştır. Geçmişte Rumlarla epeyi toprak satmış olan Altıncıklılar, bugün bunun üzüntüsü içindedirler. Köylü kimi bakımdan istemekle birlikte Rumlarla alış-veriş yapmaya yükümlü kalmaktadır.

Kasım, 1962

KARAAĞAÇ

Köyde Öğle Yemeği

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Köyün eski adı Boliantusadır. Bu Latince'de altın şehri, çiçek şehri ya da şehirlerin çiçeği anlamını taşımış. Söylendiğine göre, köy, Poli'nin tam üstünde olduğundan adına, Polinin çiçeği anlamında bu ad verilmiş. Boliantusa zamanla, Türklerle Rumların dilinde Pelátusa şeklini almıştır. Başka bir söylenişe göre köyün asıl adı Boliantusa olmayıp Bellá Antusa'dır. Bellá Antusa Latince'de, Güzel çiçek anlamındadır. Kıbrıs Rumlarına göre ise Karaağaç'ın eski adı, yabancı süpürgecin Yunancasından gelmektedir. Fakat böyle olmakla birlikte bu köy çevredeki Rumlar için daima belâ olduğu, onlara göz dağı verdiğinden kimi Rumlar köye, belâlılar anlamında Belátusa demektedir! Öte yandan köyün adının Plátodon (yüksek yer, yayla) geldiğini söyleyenler de vardır. Daha sonra Pelátusaya Türkler, keçiboynuzu (harnup) bol olduğu için Karaağaç adını koymuşlardır.

Karaağaçın çevresinde eski yapı kalıntıları vardır. Buralarda heykeller, paralar, süslü çömlekler, aletler bulunmuştur. Köyün eski geçmişi olduğu bunlardan anlaşılmaktadır. Köyün içindeki Bizanslılardan kalma iki kilise kalıntısından, (Fortini ile Afendirga kiliseleri) burada Türklerden önce Hristiyanların yaşamakta oldukları anlaşılmaktadır. Köydeki yaşlıların söylediğine göre Türklerle Rumlar bir süre birlikte yaşamışlar, fakat, Türklerin hem gittikçe çoğalmaları hem de çok millici, batır olmaları, Rumları köyü terketmeğe yükümlü bırakmış.

Karaağaçlılar bölgedeki öteki Türk köylerinde olduğu gibi evlerinde, aralarında Rumca konuşmayan bir köyümüzdür (*) Ne var ki bölge,

(*) Karaağaç, Altıncık, Malatya, Yakacak, kısmen Tabanlı köylerinde Türkler Türkçe; Beşiktepe, Tatlıca, Kuşluca, Gürmeli, Aktepe, Soğucak, Dereboyu, uzunmeşe köylerinde ise Türkçe bilmekle birlikte çokluk Rumca konuşurlar.

yer, mevki, tepe, ova adlarına, Türkçediler verememişlerdir. Köyün başında Karamanlara ait olduğu söylenen sinler bulunmaktadır. Başka ne suretle buraya gömüldüklerini bilen yoktur. Fakat birkaç Karaman ailesinin burada yaşadığı, sonra da başka yere göçmüş olması mümkündür.

Vani tepesine sırt vermiş Karaağaçtan Altıncık körfezini, köy ile Poli bölgesini kuş bakışı seyretmek mümkündür. Bulutsuz, güzel günlerde Anadolu kıyıları köyden çok net görülmektedir.

NÜFUS

1960 sayımında köyün 348 nüfusu vardı. Bugün ise nüfus 400'e çıkmıştır. Köyden dışarıya epeyi göçmüştür.

İLÇE-YOL

Baf ilçesine bağlı olan köy, Poliye 4 millik taşlarla döşenmiş bir yolla bağlanmaktadır. Bafa uzaklığı 29 mil, Lefkoşaya ise 75 mildir. Köy tepe üzerinde olduğu için iç yollar dar, eğri bükürdür. Evler taştandır. Köyün ana yolu esaslı onarım istemektedir. Köylü yolun asfaltlanması için ilgililere 1961'de baş vurmuştur. Köyde ana yolları yoktur. Açılması gereklidir.

POLİS

Polis, Polidedir.

TOPEAK

Köyün 5 bin dönüm toprağı vardır. Son 50 yıl içinde köy, elinden pek çok toprakları çıkarmıştır. Bunların bir kısmını Rumlar almış, bir kısmını da Limni Maden Şirketi köylüden satın almıştır. Limni Maden Şirketinin satın aldığı topraklar, köyün en verimli toprakları idi. Eskiden Limni deresi boyunca uzanan bin dönüm yer bahçelik idi. Bu Maden Şirketi, halâ daha köylüden toprak almakta devam etmektedir! (Maden Şirketi köyü iki bakımdan tehdit etmektedir. 1- Devanlı toprak alması, 2- Üst üste patlatılan şiddetli dinamitler. Bu patlatmalar yüzünden köydeki birçok evin duvarları çatlamıştır.)

Köyün başlıca ürünü keçi boynuzu, zeytin, badem, patates, arpa, buğday, yulaf, vigo, lavana, nohut, mercimek teşkil etmektedir. Köyde 1500 kadar davar bulunmaktadır. Köylünün önemli bir kısmı madende çalışmaktadır. Toprak köylüye yetmediği için Rumlardan toprak kiralamaya yükümlü kalmaktadırlar. Köyde geliştirilmesi, düzeltilmesi gereken epeyi toprak vardır. Köydeki traktör sayısı 3, harman makinesi 2'dir.

SU

Köye Stavrozdan içme suyu getirilmektedir. Bu su hem 8 köye hem de her eve, ayrı ayrı dağıtılacaktır. Köylü içme suyunu eskiden çeşme denilen kaynaktan elde etmekte idi. Su, evlere hayvanlarla, ya da sırtta taşınıyordu. Köyün iskanı vardır. Durumu iyidir.

DOKTOR-EBE

Doktor için Poli'ye gidilmektedir. Köyde bir ebe vardır.

OKUMA-YAZMA

Köyde öğrenin, 80 yıl kadar önce başlamıştır. Uzun yıllar Yakacıktan Mirmifoğan, Demirciden (Aysederos) çocuklar Karaağaçta okumak için gelmişlerdir. Köy okulunun bugün 81 öğrencisi, 2 öğretmeni vardır. Önümüzdeki yıl yeni bir okula kavuşacak olan köyde, okuma yazma bilmiyenler sayılıdır.

CAMI

Bizanslılardan kalma St.Katherine kilisesine minare eklenerek, camiye dönüştürülmüştür. Caminin tarlası, dükkanı, harnup, zeytin ağaçları bulunmaktadır. Dinî bayramlarda Yakacıklılar, Camileri yıkıldığı için Karaağaçta namaz kılmağa gelmektedirler.

KAHVE-BAKKAL

Köyde 3 kahve, 3 bakkal, bir şirket bakkaliyesi vardır.

ŞİRKET

Vardır. Köylü şirkete borçludur. Yakacık köyü de eskiden bu şirkete bağlı idi.

TELEFON

Yoktur. En yakın telefonlu yer Poli ile Liso'dur. (4 mil) köylü telefon için uğraşmaktadır.

ELEKTRİK

Yoktur. Poli ile Limni Madeninde özel elektrik vardır.

POSTA

Köye her gün posta gelmektedir.

TASİT

Köyde 4 taksi, 2 van, 3 yük arabası bulunmaktadır. Köylü Baf ile Lefkoşaya, Malatya otobüsü ile gidip gelmektedir.

KUÇUK SANATLAR

Köyde yapıcı, ayakkabıcı berber vardır.

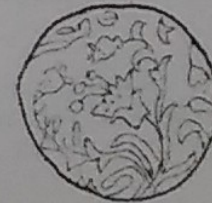
MİLLİYETÇİLİK

Köy halkı çok milliyetçi aynı zamanda çok gözü pektir. Çevredeki Rum köylerine korku salmışlardır. Yurt sevgileri, Atatürk sevgileri davaya bağlılıkları tamdır. Milli günler parlak bir şekilde kutlanmaktadır. Atatürk ile bayrak her evde vardır.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Karaağaçlıların ötedenberi Rumlarla araları açıktır. Bunun için Rumlarla çok az temasta bulunmaktadır. Köyün çevresinde Liso, Steni, Peristerona, Cinusu gibi Rum köyleri vardır. Yıldırıncılık günlerinde Rumlarla aralarında çarpışma olmamıştır.

Kasım, 1962

CEYHAN

CEYHAN ADI-TARİHÇESİ

1953 b.ö. Baf Yersarsıntısından yerle bir olan Ceyhan, üç derenin, birleştiği düzlükte kurulmuş bir Türk köyüdür. Köy uzakta, bahçeler arasında kurulmuş bir köy görünümündedir. Bunun nedeni ise, evlerin 1953'den sonra hep özdeğ betide yapılmış olmasıdır. Köy sarsıntıdan önce daha yukarıda Ferango denilen yerde idi. Ceyhan eski yerinde iken, iki kez de Yerosu deresinin baskınına uğramıştır. (Yıl: 1918 ile 1921) Fakat köyün bütün kapıları üçüncü, dördüncü felâketlere açıktır! Çünkü yukarıda değinildiği gibi köy, 1953'den sonra Yerosu, Yayvan (Diyariz) Kuru Arkçık (Kseroargaci) derelerinin birleştiği düzlük üzerine kurulmuştur.

Köyün çevresindeki yapı kalıntılarından burada, Türklerden önce bir köy olduğu anlaşılmaktadır. Eskiden büyük bir nüfusun barındığı bir köyde, o yüzden kalma bir kilise temeli ile bir değirmen taşı göze çıkmaktadır. Ayrıca köyde birçok çanak çömlek bulunmuştur.

1571'den sonra Ceyhana gelip yerleşen Türkler, burada, çiftçilik ile çobanlık ile uğraşmaya başlamışlardır. O zamanlar çevresi ormanlarla kaplı köyde, bahçecilik yoktu. Ormanlar keçilere yasak edilince köylü bahçeciliğe, özellikle limongil yetiştirmeye önem vermiştir. Kısa süre içinde burada çoğalan Türkler, köylerini geliştirmişlerdir. Bu yüzden çevredeki köyler Ceyhana küçük İstanbul bile demiye bağlanmıştır.

Köyün eski adı Ciyas idi. Yersarsıntısından sonra köye, yeniden yapıldığı için Yeni Ciyas denildi. 1959'da ise köye Ceyhan adı verilmiştir.

NÜFUS

Köyün 1960 sayımında nüfusu 162 idi. Bugün bu rakam 170'e ulaşmıştır.

İLCE-YOL

Ceyhan Baf iline bağlıdır. Kasabaya 22 millik asfalt yol ile bağlanmaktadır. Leymosuna uzaklığı 50, Yerosu yönünden 29, Esentepeye 5½ milidir. Köyün iç yolları iyi, ova yolları kötüdür.

POLİS

Polis Karakolu bir Türk köyü olan Esentepe'dedir. (5½ mil)

TELEFON

Köyün telefonu yoktur. 1964'de konması tasarlanmıştır.

ELEKTRİK

Ceyhanda elektrik yoktur. Bölgeye daha elektrik verilmeye başlanmamıştır. Köye en yakın elektrikli yerler Esentepe ile Bağlarbaşıdır.

TOPLAK-TARIM

Ceyhanın 3 bin dönüm toprağı vardır. Köylü Çiftçilik, bahçecilik ile uğraşmakta hayvan beslemektedir. Daha çok bahçeciliğe, özellikle limongil yetiştirmeye önem verilmiş olan köyde bağ, zeytin, ceviz,

fıstık, patates, fasulye, bakla, bğrölce her türlü göveri, arpa, buğday, vige yetiştirilmektedir. Köydeki davar sayısı 500'dür. Arıcılık gelişmektedir. Toprak dağılışı iyi olmakla birlikte köyde 300 dönüm toprağı olanlar yanında hiç toprağı olmayan 5-6 aile de bulunmaktadır.

SU

Köye içme suyu, eski köyün olduğu yerden gelmekte, 6 çeşme ile köye dağılmaktadır. Köylü bahçeler için, Yerosu deresinin suyundan yararlanmaktadır. Fakat bu suyu daha çok Yerosu köylüleri kullandığından, Ceyhan'a artan su verilmektedir. Bu ise, Ceyhanlıları kötü duruma düşürmektedir. Bu yüzden köylü artejiyen kuyusu çıkarmaya yükümlü kalmaktadır.

KAHVE-BAKKAL

Köyün üç kahvesi vardır. Kahveler aynı zamanda bakkaldır da. Köyde ayrıca, her türlü eya satan şirket bakkaliyesi vardır.

ŞİRKET

Köyün şirketi vardır.

TAŞIT

Köyde taşıt yoktur. Kentlere Esentepe'nin yolcu arabası ile gidip gelmektedirler.

POSTA

Köye hergün posta gelmektedir.

SAGLIK

Köye her Çarşamba doktor uğramaktadır. Eski köyden aşağıya inince köyde hastalıklar artmışsa da bugün köyün sağlık durumu çok iyidir. Köyün ebesi yoktur. Ebe Esentepe'den getirilmektedir. Fakat doğum için daha çok Kasaba ile Leymosuna gidilmektedir.

OKUMA-YAZMA

Köyde ilk öğrenim, eski köydeki camide başlamıştır. Daha sonra bir okul binasına kavuşan köye Yerosu, Yuvalı, Ciyares köylerindeki Türk çocukları da okumaya gelirlerdi. Bugün o köylerde okul vardır. Ciyareste ise bugün Türk olarak Osman Yakup ile Fatma adında iki kardeş yaşamaktadır. Üteki Türkler hep çevredeki Türk köylerine göç etmişlerdir. -Yersarsıntısından sonra köye 1954'de yeni bir okul yapılmıştır. Okulun bugün 19 öğrencisi vardır. Köyün %80'i okuma yazma bilmektedir.

CAMİ

Yeni köyün camisi yoktur. Eski köyde ise minareli görünümü güzel bir cami vardı. Bu caminin 90 yıl önce yapılmış olduğu söylenmektedir. Yersarsıntısından yıkılan caminin yerine, sömürge Hükümeti söz verdiği halde yeni cami yapmamıştır. Köyde cami için 2-3 dönümlük bir arsa ayrılmıştır. Eskiden Yuvalı, Yerosu, Ciyares Türkleri ibadet için Ceyhan camisine gelmekteydiler.

MİLLİ GÜNLER

Millî günler okulda, öğretmen'in gücü nisbetinde kutlanmaktadır. O gün okula, evlere bayrak çekilmekte, millî oyunlar oynanmaktadır. Her evde bayrak ile Atatürk'ün resmi vardır.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Köylü Rumlarla hiç denecek kadar az temasta bulunmaktadır. Bu yüzden aralarında, her hangi bir dalaşma olmamaktadır. Ceyhanın çevresinde bulunan Rum köyleri şunlardır: Trakipedula, Celocera, Salamyu,

Mossana, Ciyares, Predor, Arçoz, Dora, Arminu, Flusa, köye en yakın Türk köyleri ise, Yerovası, Yuvalı, Kavaklı köyleri ile Esentepe'dir.

13.1.1963

KAVAKLI

KÖYÜN ADI-TARİHÇESİ

Yayvan Dere (Diyarizo) kıyısında bulunan köyün Lûzinyanlar tarafından kurulmuş olduğu sanılmaktadır. Köyün içinde Lûzinyanlardan kalma Ay. Yorgi kilisesinin kalıntıları bulunmaktadır. Köyün eski adı olan Ay. Yorgi, bu kilisenin adından gelmektedir. Köye daha sonra Torbalı adı konmuş ise de, köylü bu adı denimsenmiş, Kavaklı'yı seğmiştir. Köyün içinde çok kavak ağacı olduğu için köylü bu adı seğmiştir.

Türkler köye, 1571'den sonra Türkiyeden gelmişlerdir. 1939-40 yılında değin köyde Rumlar da yaşamakta idi. Rumlar çevredeki köylere göç ettikleri için, bu tarihten sonra Kavaklı tamamen bir Türk köyü olmuştur. 1953 Baf Yersarsın tiasında köyün 12 evi yıkılmıştır.

NÜFUS

Köyün 240 nüfusu vardır. Köyden 30 kişi son beş yıl içinde Londraya göç etmiştir. Yurt içine ise, pek çok göç olmuştur. 1960 yılında köyde 217 nüfus yaşamakta idi.

İLÇE-YOL

Baf iline bağlı olan köy, asfalt yol üzerindedir. Bafa 18, Leymosuna 48, Esentepeye 10 mil uzaklıktadır. Köyün ova yolları bekmezdir. Evler taştan olup damları topraktır.

POLİS

Polis Karakolu bir Türk köyü olan Bağrıkaradadır. (2½ mil)

TELEFON

Yektur. En yakın telefonlu köy Bağrıkaradadır.

ELEKTRİK

Bölgede hiçbir köyde elektrik yoktur.

TOPRAK-TARIM

Kavaklının 8 bin dönüm toprağı vardır. Köylü bağcılık, bahçecilik yanında arpa, buğday, burçak, yulaf, fındık, bakla, bögürlece, patates yetiştirmektedir. Köylünün 1000 baş kadın davarı vardır.

SU

Köyün künklerle gelen içme suyu, köylüye ancak yetiştirmektedir. Köylü tarlaları ile bahçeleri için Yayvan dereden yararlanmaktadır. Fakat Yayvan dere her kış, bahçelerine çok zarar yapmaktadır. Köylü dere yatağı içinde toprak işlemeğe önem vermektedir. İngilizlerin zorla Türklerden ele geçirdiği Mamonya Çiftliğinin (*) büyük bir kısmının Rumlara icarlanmasından köylü yakınmaktadır. Bu çiftlik suyunun idarecisi de bir Rumdur.

SAGLIK

Köyün sağlık durumu iyidir. Doktor köyden geçerek Bağrıkarada ile Ceyhan köylerine uğradığı halde Kavaklıya uğramamaktadır. Bu tutum ise köylünün fena halde canını sıkırmaktadır. Ebe için Esentepe köyü ile Baf'a gidilmektedir. Köylü geçmiş yıllarda sıtmadan çok çekmiştir.

SİRKET

Köyde Kooperatif Kredi Şirketi vardır. Köylü borçlarını sürekli ödemektedir.

POSTA

Köye her gün posta gelmektedir.

TASİT

Köyde bir yolcu arabası vardır.

KUÇUK ESNAF

Köyün hem bakkal hem de kahve olarak kullanılan 3 dükkânı, bir şirket bakkaliyesi, bir de berberi vardır.

OKUMA-YAZMA

Köyde öğrenime 75 yıl önce başlanmıştır. Öğrenim küçük bir odada yapılmakta idi. Köye ilk okul binası 1926-27 yıllarında yapılmıştır. 1953 yılında yer sarsıntısından yıkılan okulun yerine, yeni bir okul yapılmıştır. Okulun bugün 37 öğrencisi vardır. Eskiden Uluçam ile Mamonya köylerinden Kavaklıya, okumaya çocuklar gelmekte idi. Bugün Uluçam'da okul vardır. Mamonya'da ise hiç Türk kalmamıştır! Köyün %85'i okuma yazma bilmektedir.

CAMI

Köyün minareli, küçük bir camisi vardır. Caminin 15 dönüm tarlası ile, zeytin ağaçları bulunmaktadır.

Köyün sinliği dolmuştur. Yeni sinliğin içinden ise eski, fakat artık kullanılmıyan yol geçmektedir. Hükümet bu yolu, sinlik için köye vermemektedir.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Köyün yakınında Mamonya, Celocera, Trakipedula gibi Rum köyleri bulunmaktadır. Kavaklılılar yetiştirdikleri ürünleri Rumlara satmaktadırlar. Yıdırıcılık günlerinde Rumlar, tarlada kıstırdıkları 2 Türk kadını ile bir erkeği topuzlarla öldürmüşlerdir. Köylü bu kardeşlerinin acısını, unutamamaktadır.

(*) İngiliz Sömürge Hükümeti, Evkafa ait olan binlerce dönümlük dört çiftliği, zorla Evkafan alarak hükümete devretmiştir! Bu çiftliklerin adı: Mamonya, Bodina, Agelya, Kukla'dır. Geri alınması için halâ uğrılan bu çiftlikler; Baf Çiftlikleri adı ile anılmaktadır.

MİLLİYETÇİLİK

Kavaklılar millîci kişilerdir. Millî günlerin kutlanmasına önem verirler. O gün köylerini bayraklarla donatırlar. Öğrenciler millî oyunlar oynarlar, nüsamere yaparlar. Birçok evde Atatürk'ün resmi bulunmaktadır.

Köylünün milliyetçiliği yüzünden, köyde yaşayan Rumlar bir bir çevredeki Rum köylerine göç etmeye yükümlü kalmışlardır. Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı sırasında, Yunan ordusu bir ara Ankaraya yönelince köydeki Rumlar sevinçlerinden uçmuşlar, Türklerle epeyi alay etmişlerdi. Fakat sonra Trikopis esir olunca, Yunan ordusu İzmirde denize dökülmüş alay etme sırası Türklerle gelmişti. Köy Türkleri o günlerde Rumları incitmek için, şu dörtlüğü bağırarak okumakta idi:

Var olasan Kemal Paşa
Askerinle binler yaşı
Yüz bin Yunan kellesini
Atasın biren aşı

13.1.1963

B A G R I K A R A

KOYUN-ADI-TARİHÇESİ

Bağrıkara, Yayvan derenin (Diyariso) Doğu yakasındaki sırtlar üzerine kurulmuştur. Fakat 1953 büyük Baf Yersarsıntısında köy yıkılınca hükümet köyü, bu kez Yayvan derenin Batı kıyısına, asfalt yol üzerine yaptırmıştır. Birbirine benzer evlerden oluşmuş olan yeni köye, asfalt yol üzerindeki minareli camisi güzel bir görünüm vermektedir.

Eski köyün bulunduğu yerde birçok eski yapı kalıntıları bulunmaktadır. Bu kalıntılardan köyün eski bir geçmişi olduğu anlaşılmaktadır. Türklerin Kıbrıs'ı aldıkları yıllarda Bağrıkara'daki Hristiyan köylüler, yerlerini bırakıp kaçmışlardır. Bu hristiyan köylüler, 1640 yılına doğru Türkiyeden getirilerek köye yerleştirilen, Türklerle bir süre birlikte yaşamışlar fakat sonradan bir bir kaçarak köyü Türklerle bırakmışlardır. Çobanlık, çiftçilik ile geçinen köyün eski orakçıları çok ünlü idi. Köylü orak zamanı oldumu Altın ovaya (Meserya) iner, bu bölgedeki köylülerin ekinlerini biçerlerdi. Köyün eski adı olan Fasulla'nın da, bundan geldiği öne sürülmektedir. Fasulla sözcüğünün anlamı: Büyük orak'tır. Bir başka söylendiye göre de köylü orda burda çalışarak geçinir, bulduğu yerde yer içermiş. Bunun için bu köydeki halka yeyiciler anlamında -Fas-ulla, köye de Fasulla denilmiş. 1959'da köye Bağrıkara adı verilmiştir.

NUFUS

Köyün nüfusu 1960 sayımında 162 idi. Bugün ise 170'dir. 1953 yer sarsıntısından önce köyde 192 kişi bulunuyordu. Köyden özellikle kentlere, göç olmaktadır.

Köyde Polis Karakolu vardır. Karakol köyde birlikte 1954'de kurulmuştur.

Karakolda telefon vardır. Köye ayrıca 1964'de telefon konacaktır.

Bölgeye henüz elektrik verilmemiştir. Köye en yakın elektrikli yer Esentepe'dir.

Baf iline bağlı olan köy Kasabaya 15, Leymosuna 42, Esentepeye 16 mil asfalt yolla bağlanmaktadır. Köyün yolları yeni olmakla birlikte onarım istemektedir. Ova yolları ise çok kötüdür.

Köylü kentlere Esentepe'nin yolcu arabaları ile gidip gelmektedir. Köyde bir van vardır.

TOPRAK-TARIM

12 bin dönüm kadar toprağı olan Bağrıkara'nın, bütün toprakları eski köydedir. Çiftçilik, çobancılık ile uğraşan köylü, bu toprakların ancak yarısını işlemektedir. Köyde yetiştirilen başlıca ürünler fındık, fasulye, buğday, bakla, mercimek, patates, keçi boynuzu, zeytin, badem, arpa, buğday, vigo, lüvana, her türlü göveri ile üzündür. 1500 baş davar olan köyde, 30-40 tane de arı kovanı bulunmaktadır.

İngiliz Hükümetinin Evkafın elinden aldığı meşhur Baf Çiftliklerinden biri olan Mamonya çiftliğinin toprakları üzerinde kurulmuş olan Bağrıkara'lılar, bu çiftlikten çok az yararlanmaktadırlar. Bunun nedeni ise, hükümetin bu çiftliğin topraklarını Rumlara icarlamasıdır.

SICANLAR-KUSLAR

Köylülerin bütün malları eski köyde olduğu için mallarını iyi gözetleyememektedirler. Bu yüzden köyde çok sıçan üremiştir. Bunlar ağaçların taze yerlerinin kabuklarını kemirerek, ağaçların kurumasına yol açmaktadırlar. Kuşlardan ise Kargalar, Yabancı Güvercinler (Fatsa), Üveyikler (Triyon) köylüye büyük zararlar vermektedir.

SU

Köye iki yerden içme suyu gelmektedir. Bunlardan biri eski köyden öteki de Susuz topraklarından getirilmektedir. Bu iki su da Yayvan (Diyariso) derenin altından geçirilen künklerle köye akıtılmaktadır.

Köy toprakları içinde hükümetin 2, köylünün ise bir araziye kuyusu vardır. Yayvan derenin suyundan köylü oldukça yararlanmaktadır. Köyde su kurulu, kurulması için çalışılmaktadır.

KAHVE-BAKKAL

Köyde iki kahve vardır. Bakkal ise yoktur.

ŞİRKET

Köyün şirketi vardır.

POSTA

Posta her gün köye gelmektedir.

SAGLIK

Köyün sağlık durumu iyidir. Köye Çarşamba günü dahiliyecisi Perşembe günü de diğ hekim gelmektedir. Ebe Esentepe den getirilmektedir. Fakat doğum için daha çok Kasabaya gidilmektedir.

OKUMA-YAZMA

Köyde ilk öğrenime, söylendiğine göre 1875 yılında başlanmıştır. Fakat köy okula ancak 1938-39 yılında kavuşmuştur. Çocuklar daha önceki yıllar Susuzdaki okula gitmekte idiler. Köyün bugünkü okulu, sarsıntıdan sonra, köyle birlikte yeniden yapılmıştır. (1954). Okulun 35 öğrencisi vardır. Öğretmen evi iyidir. Köyün %75'i okuma yazma bilmektedir.

CAMI

Eski köyde 20-25 yıllık minaresiz küçük bir cami vardır. Sarsıntıdan yıkılınca Hükümet yeni köye minareli, güzel görünümlü bir cami yaptırmıştır. Caminin malı yoktur.

MİLLİ GÜNLER

Millî Günler okulda kutlanmaktadır. O gün çocuklar milli oyunlar oynamakta, müsamere yapmaktadırlar. Her evde bayrak ile Atatürk'ün resmi bulunmaktadır.

PANAYIR

Köyde her yıl 16-17 Temmuz günlerinde "Bağrıkara" Panayırı yapılmaktadır. İlk panayır 16 Temmuz, 1960'da yapılmış, panayırı Federasyon Başkanı Rauf R. Denktaş açmıştı. 1962 yılındaki panayıra ise, T.C. Kıbrıs Türk Silâhlı Kuvvetleri Alayı mensupları da folklor ekibi ile katılmışlardı.. Köylü bu günü unutamamaktadır.

TURK-RUM YAKINLAŞMASI

Güzü pek kişiler olan Bağrıkara lıların Rumlarla araları öteden beri iyi değildir. Yıldırımcılık günlerinde Arçoz ile Mamonya köyleri Bağrıkara yı basmağa kalkmış fakat, Bağrıkara lılar üstlerine yürüyünce çil yavrusu gibi dağılmışlardır. Bu saldırı sırasında iki, bir başka gün de bir Mamonyalı Rum, köy toprakları içinde ölü bulunmuştur!

İÇİNDEKİLER

Köy Raporları Hakkında	...	3
Köy Raporları	...	5
Zarita	...	7
Harita	...	9
Dilekkaya	...	11
Gaziveren	...	14
Koçgat	...	17
Süleymaniye	...	19
Günebakan	...	23
Yılmazköy	...	25
Ayırnola	...	28
Serdarlı	...	31
Sütüce	...	34
Hergisli	...	36
Kuzucuk	...	39
Mehmetcik	...	42
Yeşilköy	...	45
Balalan	...	49
Alanıçı	...	51
Bağlarbaşı	...	54
Yerovesi	...	59
Harita	...	61
Altıncık	...	62
Karaağaç	...	65
Ceyhan	...	68
Kavaklı	...	70
Bağrıkara	...	72